

«Επαγγελματική Ασφάλιση. Πέντε χρόνια λειτουργίας.

Προβλήματα-Προοπτικές»

Δρ.Ν. Αρτεμις Αναγνώστου-Δεδούλη

*Γεν. Δ/ντρια Υπ. Απασχόλησης
& Κοινωνικής Προστασίας*

Εισαγωγή

Τις τελευταίες δεκαετίες με αρχή την δεκαετία του 90 στην προσπάθεια να αντιμετωπιστούν οι συνεχώς αυξανόμενες δαπάνες του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης άρχισε ένας κύκλος μεταρρυθμιστικών παρεμβάσεων στο ασφαλιστικό σύστημα και μια σειρά νόμων είδαν το φως της δημοσιότητας με τελευταίο το ν.3655/08.

Ο 3655/08 δεν έλυσε τον ασφαλιστικό πρόβλημα, δεν άγγιξε καν τη ρίζα του προβλήματος που είναι η βιωσιμότητα και η επάρκεια των συντάξεων. Επέφερε μόνον διοικητικές αλλαγές στο οργανωτικό σχήμα της κοινωνικής ασφάλισης.

Το ασφαλιστικό παραμένει «χαίνουσα» πληγή που γεμίζει με φόβο και ανασφάλεια όχι μόνο όσους βρίσκονται κοντά στη συνταξιοδότηση αλλά και τη νέα γενιά. Τη γενιά των 700 ευρώ που αδύναμη και ανυπεράσπιστη παρακολουθεί τις αποφάσεις που παίρνουν οι μεγάλοι για λογαριασμό της και αρχίζει να οσμίζεται «βαμπίρ και κανίβαλους»¹ με κίνδυνο την διάρρηξη του κοινωνικού ιστού και της αλληλεγγύης των γενεών.

Το ασφαλιστικό ζήτημα δεν έκλεισε μόλις τώρα (ξαν)αρχίζει! Σε δύο μέτωπα: το πρώτο μεγάλο μέτωπο: την επιτυχή έκβαση του εγχειρήματος των ενοποιήσεων του ν.3655/08 και της οργανωτικής και διοικητικής του αποτελεσματικότητας².

¹ Γνωστό έργο του Μίμη Ανδρουλάκη «Βαμπίρ και Κανίβαλοι. Το ρίσκο μιας νέας σύγκρουσης των γενεών» εκδόσεις Καστανιώτη, 2004, τέταρτη έκδοση, στο οποίο ο συγγραφέας αναφέρεται με τρόπο γλαφυρό και συνάμα τραγικό για το ασφαλιστικό ζήτημα, το χάσμα των γενεών και το ρίσκο μιας νέας σύγκρουσης των γενεών για το θέμα του ασφαλιστικού. Ο συγγραφέας τονίζει: «.....Ένα New Deal χρειαζόμαστε μεταξύ των γενεών, που θα διανέμει δίκαια τα βάρη και θα διασφαλίζει ισότητα και αλληλεγγύη σε βάθος χρόνου. Όχι θεραπείες σοκ. Η ευθύνη απέναντι στις μελλοντικές γενιές έχει εξαπλωθεί στην πολιτική. Αυτές δεν ψηφίζουν. Χρειαζόμαστε μια οικονομική ανάπτυξη που θα υπηρετεί τις ανάγκες των σημερινών ανθρώπων δίχως να υπονομεύει τις δυνατότητες των μελλοντικών γενεών να ικανοποιούν τις δικές τους. Δεν εννοώ απλώς την πολιτική φιλολογία και το λογοτεχνικό βερμπαλισμό για «σειφόρο ανάπτυξη» και για «Ευρώπη όλων των ηλικιών» (Europe of all ages), αλλά μια τολμηρή δεσμευτική μεσο-μακροπρόθεσμη πολιτική. Ειδικά η γενιά μου, του baby boom, σε όλο τον ανεπτυγμένο κόσμο, η πρώτη στην ανθρώπινη ιστορία που δεν γνώρισε τη φρίκη των καταστρεπτικών πολέμων και την εξαθλίωση.....έχει υποχρέωση να μεταβιβάσει όχι μόνο την πολιτιστική κληρονομιά, τις διαχρονικές αξίες της δημοκρατίας..... αλλά να διασφαλίσει ένα ικανοποιητικό απόθεμα κεφαλαίων για το δικό τους ξεκίνημα, καθώς και τις έκτακτες ανάγκες της ανθρωπότητας», σελ.27.

² Στοίχημα το οποίο καλείται η Πολιτεία στο σύνολό της να κερδίσει και όχι μόνο η Κυβέρνηση γιατί το θέμα αυτό αγγίζει την καθημερινότητα εκατομμυρίων Ελλήνων πολιτών που συναλλάσσονται με τα ταμεία τόσο για τις συντάξεις τους όσο και για τα θέματα υγείας, θέμα περισσότερο άμεσο και οξύ για τον κάθε πολίτη. Οι μαζικές διοικητικές ανακατατάξεις, οι συγχωνεύσεις, οι ομαδικές μετακινήσεις προσωπικού, το ανακάτεμα προσωπικού και αρμοδιοτήτων, η χωροταξική ανακατανομή ταμείων και υπηρεσιών αποτελούν εγχείρημα μεγάλης επικινδυνότητας, που θα κάνει πάνω από 10-15 χρόνια με τις πλέον αισιόδοξες προβλέψεις να ισορροπήσει, λαμβάνοντας υπόψη και την εμπειρία του Ο.Α.Ε.Ε.. Δέκα χρόνια μετά την ενοποίησή του (από το 1999) δεν έχει ούτε διοικητικά ούτε οικονομικά αποδώσει τα αναμενόμενα. βλ. σχετικά και σε, Πατρίνα Παπαρρηγοπούλου « Ο νέος ασφαλιστικός νόμος, Ν.3655/2008» (ΦΕΚ Α'58/3.4.2008) έκδοση ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ, 2008, σελ.,7, -ΟΚΕ, Γνώμη 149/2008, Διοικητική και Οργανωτική Μεταρρύθμιση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης και λοιπές διατάξεις, σελ.22-23, -Ετήσια Έκθεση του έτους 2007 της ανεξάρτητης αρχής Συνήγορος

Το δεύτερο: την επάρκεια των συντάξεων και τη βιωσιμότητα του συστήματος. Ζητήματα τα οποία δεν αντιμετώπισε ο τελευταίος νόμος.

Το ερώτημα λοιπόν, ποιο είναι το μέλλον της κοινωνικής ασφάλισης και ποια είναι η λύση του, εξακολουθεί διαχρονικά να παραμένει επίκαιρο. Στο πρόβλημα αυτό η επαγγελματική ασφάλιση αποτελεί την εναλλακτική λύση; Γιατί η επαγγελματική ασφάλιση προωθείται στα κράτη μέλη της ΕΕ; Για ποιους λόγους θεσπίστηκε στην Ελλάδα και ποιος ο βαθμός ανάπτυξής της;

Στα ερωτήματα αυτά και μέσα στο χρονικό όριο που μας έχει τεθεί θα προσπαθήσουμε να εστιάσουμε την σημερινή μας εισήγηση.

Η Ευρωπαϊκή προβληματική του θεσμού

Τις τελευταίες δεκαετίες μετά την πρώτη πετρελαϊκή κρίση του 1974 κάτω από την πίεση της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας, του διεθνούς ανταγωνισμού, την πίεση του δημογραφικού προβλήματος της ανεργίας, και των αυξανόμενων δαπανών κοινωνικής προστασίας, κατέστη αντιληπτό, ότι το ζήτημα της συνταξιοδότησης αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες πολιτικές και οικονομικές προκλήσεις της εποχής μας καθώς, όχι μόνον στην Ευρώπη αλλά και διεθνώς, τα κράτη βρίσκονται αντιμέτωπα με τη διαπίστωση ότι τα δημόσια συστήματα συνταξιοδότησης **δεν μπορούν να επιβιώσουν με την παρούσα τους μορφή.**

Τα κράτη μέλη προσπαθούν να εξασφαλίσουν τη βιωσιμότητα των δημόσιων συνταξιοδοτικών συστημάτων και αναζητούν τρόπους επίλυσης, εισάγοντας δυσμενείς μεταρρυθμίσεις³ στις δημόσιες συντάξεις και μειώνοντας το επίπεδο συνταξιοδοτικής προστασίας (και στην Ελλάδα). Ενώ συγχρόνως η κατάσταση στο ασφαλιστικό σύστημα επιδεινώνεται ραγδαία, κάτω από τις σημερινές οικονομικές συνθήκες, το εθνικό και διεθνές αρνητικό οικονομικό περιβάλλον και την αφερεγγυότητα και την αναξιοπιστία του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Η επάρκεια όμως των συντάξεων και η καταβολή ικανοποιητικών συνταξιοδοτικών παροχών αποτελεί θεμέλιο της κοινωνικής δομής των κρατών μελών της Ε.Ε.

Τα κράτη μέλη λοιπόν λαμβάνοντας υπόψη την απειλή που τίθεται στις συντάξεις εξαιτίας κυρίως προβλεπόμενων των δημογραφικών αλλαγών⁴ πέρα από τα δυσμενή μέτρα, επιχειρούν να απαντήσουν στην δημογραφική πρόκληση και την αυξανόμενη ανεργία με την ενίσχυση και ανάπτυξη των συστημάτων επαγγελματικής ασφάλισης (συστήματα του δεύτερου πυλώνα⁵), ενώ η Ε.Ε⁶

του Πολίτη και του 2006 από τις οποίες προκύπτει αύξηση των αναφορών των ασφαλισμένων, - Εισήγηση Γ. Καββαθά, Αντιπροέδρου της Γενικής Συνομοσπονδίας Επαγγελματικών, Βιοτεχνών και Εμπόρων (ΓΕΣΕΒΕ) με θέμα «Επίκαιροι προβληματισμοί για την ασφαλιστική μεταρρύθμιση. Προϋποθέσεις για ένα νέο ασφαλιστικό σύστημα» στην ημερίδα που διοργάνωσε η Ένωση για την Προάσπιση των Κοινωνικών Δικαιωμάτων, στην Αθήνα στις 5-3-08 με το ως άνω θέμα, που έχει δημοσιευτεί στην ιστοσελίδα της Ένωσης, www.epkodi.gr.

³ Άρτεμις Αναγνώστου-Δεδούλη «Η προσαρμογή του ελληνικού ασφαλιστικού συστήματος στις δημογραφικές και κοινωνικές αλλαγές», ΔΕΝ Τόμος 60ός Τεύχος 1423,σελ. 369.

⁴ Βλ. Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το «Πράσινο Βιβλίο της Επιτροπής: Οι επικουρικές συντάξεις στην Ενιαία Αγορά», ΟΚΕ 98/С 73/28, παρ.,1.7.

⁵ Για την εννοιολογική οριοθέτηση και τα νομικά και οικονομικά χαρακτηριστικά των πυλώνων συνταξιοδοτικής προστασίας έχει γίνει ευρύτερη επιστημονική συζήτηση και υπάρχει πλούσια βιβλιογραφία και αναφορές στο θέμα αυτό. Ενδεικτικά: σε, Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (Ε.)Ο.Κ.Ε.) για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς μια ενιαία αγορά των επικουρικών συντάξεων- Αποτελέσματα των διαβουλεύσεων σχετικά με το Πράσινο Βιβλίο για τις επικουρικές συντάξεις στην ΕΕ» 1999/С 368/18, παρ.1.2, «.....Τα συστήματα συνταξιοδότησης βασίζονται σε ένα συνδυασμό 3 σκελών: - ο πρώτος πυλώνας αποτελείται από τα

αναλαμβάνει πρωτοβουλίες και μια σειρά νομοθετικών πράξεων για την ενίσχυση, την προώθησή και την διασφάλιση ενός σταθερού νομικού πλαισίου⁷ ώστε να αναπτυχθούν τα συστήματα αυτά με ασφάλεια δικαίου.

Αλλά τι είναι τα συστήματα αυτά του δεύτερου πυλώνα τι είναι η επαγγελματική ασφάλιση;

Η επαγγελματική ασφάλιση κατά κανόνα χορηγεί συμπληρωματικές παροχές, και οργανώνεται κατά επαγγελματική κατηγορία ή κλάδο εργαζομένων⁸. Ως προς τις συνταξιοδοτικές παροχές λειτουργεί με βάση το κεφαλαιοποιητικό σύστημα σε αντιδιαστολή με το δημόσιο σύστημα που λειτουργεί με βάση το διανεμητικό. Η βασική δηλαδή διαφορά με το δημόσιο σύστημα εστιάζεται στο οικονομικό σύστημα στο οποίο βασίζεται και με το οποίο λειτουργεί.

Κατά το διανεμητικό σύστημα (pay as you go) εισπράττω τις εισφορές και συγχρόνως χορηγώ τις συντάξεις ενώ κατά το κεφαλαιοποιητικό συγκεντρώνω τις

κρατικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης -ο δεύτερος πυλώνας αποτελείται από τα επαγγελματικά συστήματα και - ο τρίτος από τα προσωπικά σχέδια συνταξιοδότησης. Ο δεύτερος και ο τρίτος πυλώνας είναι γενικότερα γνωστοί ως επικουρικά συνταξιοδοτικά συστήματα», Επίσης στο Σχέδιο Έκθεσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου «σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής : « Προς μία ενιαία αγορά για τις επικουρικές συντάξεις-Αποτελέσματα των διαβουλεύσεων σχετικά με το Πράσινο βιβλίο για τις επικουρικές συντάξεις στην Ενιαία Αγορά» (COM(1999) 134-C5-0135/1999-1992/2131(COS)) της 16^{ης} Δεκεμβρίου 1999, και στην Αιτιολογική έκθεση παρ:4. σημειώνεται: «... Τα συνταξιοδοτικά συστήματα στην Ευρώπη χαρακτηρίζονται από εθνική πολυμορφία. Ωστόσο, τα εθνικά συστήματα στην ΕΕ έχουν ένα κοινό χαρακτηριστικό: στηρίζονται όλα σε τρεις πυλώνες. Υπάρχουν όμως σημαντικές διαφορές όσον αφορά την βαρύτητα και την χρηματοδότηση των επιμέρους πυλώνων (διασφάλιση της ύπαρξης αντί της διασφάλισης βιοτικού επιπέδου). Ο πρώτος πυλώνας του συνταξιοδοτικού συστήματος χρηματοδοτείται είτε μέσω φόρων είτε με την διαδικασία της αναδιανομής. Η διαδικασία αυτή σημαίνει ότι τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα αποκτώνται εν όσω χρόνω ο ασφαλισμένος ευρίσκεται στην ενεργό επαγγελματική ζωή με την πληρωμή των συντάξεων στην γενεά των συνταξιούχων. Παράλληλα με τον πρώτο πυλώνα, δηλαδή το δημόσιο υποχρεωτικό συνταξιοδοτικό σύστημα, έχουν καθιερωθεί ως δεύτερος πυλώνας τα επαγγελματικά συνταξιοδοτικά συστήματα, και ως τρίτος πυλώνας τα συνταξιοδοτικά προγράμματα που συνάπτονται σε προσωπικό επίπεδο κυρίως βάσει του συστήματος κεφαλαιοποίησης. Ενδεικτικά για τους πυλώνες βλ: Άρτεμις Αναγνώστου-Δεδούλη «Κοινωνική Ασφάλιση από Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου και Ιδιωτικού Δικαίου. Εννοιολογική οριοθέτηση των φορέων κοινωνικής ασφάλισης" εκδόσεις Αντ.Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2005,σελ 17 επόμενα όπου και σχετικές αναφορές.

⁶ Η Ευρωπαϊκή Ένωση ενδιαφέρεται για τη συμπληρωματική ασφάλιση και ειδικότερα για το πώς τα επαγγελματικά ταμεία θα εκμεταλλευθούν τα πλεονεκτήματα της ενιαίας αγοράς των κεφαλαίων και του ενιαίου νομίσματος, ώστε να μεγιστοποιηθεί η απόδοση των περιουσιακών τους στοιχείων και να χρηματοδοτηθούν οι αυξανόμενες συνεχώς, εξαιτίας των δυσμενών δημογραφικών και άλλων δεδομένων, παροχές. Επίσης, ενδιαφέρεται για το πώς θα εξασφαλισθεί ο συνυπολογισμός του χρόνου επαγγελματικής ασφάλισης στα πρόσωπα που διακινούνται στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Για να επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι απαιτείται να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα και φερεγγυότητα των επαγγελματικών ταμείων ασφάλισης, η δυνατότητα αξιοποίησης του ενιαίου νομίσματος και της ελευθερίας κινήσεως και υπηρεσιών. Εισηγητική έκθεση του ν. 3029/02., Πράσινο βιβλίο για τις επικουρικές συντάξεις στην Ενιαία Αγορά, COM(97)283 τελικό., Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με το πολυετές πρόγραμμα (1994-1996) εργασίας υπέρ των συνεταιρισμών, των ταμείων αλληλασφάλισης, των ενώσεων και των ιδρυμάτων στην Κοινότητα. COM(93)650 τελικό.

⁷ Έτσι προώθησε και εξέδωσε την Οδηγία 2003/41/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 3^{ης} Ιουνίου 2003 «για τις δραστηριότητες και την εποπτεία των ιδρυμάτων που προσφέρουν υπηρεσίες επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών».

⁸ Σύμφωνα με την παραπάνω οδηγία, η οποία παρέχει στο άρθρο 6 ένα ορισμό του ιδρύματος συνταξιοδοτικών παροχών, τα κριτήρια είναι: α) να είναι ίδρυμα που να σχετίζεται με την επαγγελματική δραστηριότητα β) να λειτουργεί σε βάση κεφαλαιοποίησης και με μόνο στόχο την εξασφάλιση των συνταξιοδοτικών παροχών των μελών γ) να είναι ανεξάρτητο από την χρηματοδοτούσα επιχείρηση. Βλ. και σε, Γνωμοδότηση της Ο.Κ.Ε. για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τις δραστηριότητες και την εποπτεία των ιδρυμάτων που προσφέρουν υπηρεσίες επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών» 2001/C 155/07, παρ. 2.2.

εισφορές σε αποθέματα, τα οποία επενδύονται για μεγάλο χρονικό διάστημα και αποδίδονται κατά τη συνταξιοδότηση⁹. Στο σημείο αυτό να διευκρινίσουμε ότι το κεφαλαιοποιητικό σύστημα δεν λειτουργεί απαραίτητα με ατομικούς λογαριασμούς. Είναι δυνατόν να λειτουργεί ως ένας κοινός λογαριασμός για όλους τους ασφαλισμένους και να προσφέρει μάλιστα εύρος εγγυήσεων, όπως για παράδειγμα μία ελάχιστη σύνταξη. Αξίζει μάλιστα να σημειωθεί ότι όσες περισσότερες εγγυήσεις¹⁰ παρέχει το σύστημα π.χ. «καμία σύνταξη δεν θα είναι κάτω από ένα ορισμένο ποσό», τόσο περισσότερο προέχον στοιχείο είναι το κοινωνικό και τόσο περισσότερο λειτουργεί η αλληλεγγύη των μελών της ομάδας.

Η εισαγωγή και προώθηση κεφαλαιοποιητικών συστημάτων επιδιώκεται από την Ε.Ε. γιατί θεωρείται ότι μπορούν να απαντήσουν καλλίτερα στις δημογραφικές πιέσεις που ασκούνται στα δημόσια διανεμητικά συστήματα αλλά και στα προβλήματα που προκαλεί η ανεργία στο διανεμητικό σύστημα.

Η επαγγελματική ασφάλιση και γενικότερα τα συστήματα του δεύτερου πυλώνα δεν αποτελούν πανάκεια για την αντιμετώπιση των δυσκολιών που προκαλούν οι δημογραφικές αλλαγές, ωστόσο κρίνεται ότι τα μικτά συστήματα διασφαλίζουν περισσότερο το τελικό ύψος των συντάξεων από ότι τα αμιγή διανεμητικά ή κεφαλαιοποιητικά συστήματα διότι το καθένα από αυτά έχει άλλο βαθμό οικονομικής εγγύησης, κινδύνου και απόδοσης και άλλη κοινωνική αποτελεσματικότητα και ρόλο.

Ο λόγος λοιπόν για τον οποίο τα κράτη μέλη αναπτύσσουν τα συστήματα του 2^{ου} ακόμη και του 3^{ου} πυλώνα είναι η προσπάθεια να απαντήσουν στις δημογραφικές πιέσεις που ολοένα και περισσότερο ασκούνται στα ασφαλιστικά συστήματα αλλά και την ανεργία που ολοένα αυξάνεται. Με μικτά συστήματα επιχειρούν να διασφαλίσουν το ύψος των συντάξεων και να επιμερίσουν τον οικονομικό κίνδυνο έτσι ώστε, το τελικό ποσό σύνταξης ενός συνταξιούχου να αποτελείται από το άθροισμα των ποσών που προκύπτει από το κεφαλαιοποιητικό και το διανεμητικό σύστημα.

Αλλά μέσω των συμπληρωματικών συστημάτων ασφάλισης και στα πλαίσια της ελεύθερης διακίνησης κεφαλαίων εξυπηρετείται και ένας επί πλέον στόχος. **Η ανάπτυξη και η προώθηση της κοινοτικής κεφαλαιαγοράς¹¹.**

Ήδη από το 1997 με το πράσινο βιβλίο η Επιτροπή είχε ζητήσει να διαμορφωθεί αποτελεσματικότερα η ευρωπαϊκή κεφαλαιαγορά μέσω της δημιουργίας μιας κοινής αγοράς προϊόντων συντάξεων, σε συνάρτηση (τότε) και με

⁹ Για τα βασικά χαρακτηριστικά και διαφορές των δύο συστημάτων, βλέπε σε Γιαννίτση Τάσου, «*Το Ασφαλιστικό (ως ορφανό πολιτικής) και μια διέξοδος*», εκδόσεις ΠΟΛΙΣ, 2007, σελ. 181 επ. βλ. επίσης μελέτη της Allianz Global Investors «*Κεφαλαιοποιητικά σχήματα συνταξιοδότησης στην Δυτική Ευρώπη το 2008*» <http://publications.allianzgi.com/en/PensionResearch/Pages/PensionStudies.aspx>

¹⁰ Περισσότερα για το διανεμητικό σύστημα και το κεφαλαιοποιητικό πλεονεκτήματα-μειονεκτήματα βλ. στον τόμο αυτό, Χαράλαμπος Φύτρος, «*Ο δεύτερος πυλώνας κοινωνικής ασφάλισης στην εποχή της κρίσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος*» Αναλογιστή, FHAS, CFA.

¹¹ Παρά το γεγονός ότι η συμμετοχή των συστημάτων του δεύτερου και τρίτου πυλώνα στις συνολικές συνταξιοδοτικές δαπάνες είναι σχετικά χαμηλές, τα κεφάλαια που επενδύονται για την εκπλήρωση των μελλοντικών τους συνταξιοδοτικών υποχρεώσεων είναι τεράστια. Ήδη τα ιδρύματα επαγγελματικών αυτά καλύπτουν σχεδόν το 25% του ενεργού πληθυσμού της Ε.Ε. και τα περιουσιακά στοιχεία που διαχειρίζονται ανέρχονται σε 2500 δισεκατομμύρια Ευρώ ποσό που αντιστοιχεί στο 29% του ΑΕΠ της Ε.Ε. ενώ το ποσό αυτό το 2005 ανήλθε στα 3500 δις περίπου. Με τα κεφάλαια αυτά, καθώς μάλιστα αναμένεται η αύξησή τους εάν και άλλα κράτη μέλη ενθαρρύνουν την ανάπτυξη ανάλογων συστημάτων συντάξεων και με το δεδομένο ότι κανένα άλλο είδος φορέα δεν επενδύει με τόσο μακροχρόνιο ορίζοντα (περί τα 40 έτη) παρουσιάζεται η ευκαιρία για την Ε.Ε. να επωφεληθεί των κεφαλαίων αυτών. MEMO/00/62 Βρυξέλλες, 11 Οκτωβρίου 2000 “*Πρόταση οδηγίας για τις συντάξεις απασχόλησης – οι πιο συνήθεις απορίες*.(βλ. επίσης IP/00/1141)”

την εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος του Ευρώ¹². Και τούτο διότι τα κεφάλαια που συγκεντρώνονται για συντάξεις είναι τεράστια με το δεδομένο δε, ότι επενδύονται για μακρό χρονικό διάστημα ακόμη και σαράντα ετών, δίνεται η ευκαιρία στην ΕΕ να επωφεληθεί από τα κεφάλαια αυτά¹³.

Αυτός ο δεύτερος στόχος όμως δεν αποτελεί αυτοσκοπό. Τα αρμόδια όργανα της ΕΕ και ειδικότερα η Επιτροπή διακηρύσσει ότι αποτελεί πεποίθηση στην ΕΕ ότι πρωταρχικό σκοπό της ασφάλισης γήρατος δεν είναι η δημιουργία κεφαλαίων αλλά η εξασφάλιση κατάλληλης κοινωνικής προστασίας. Η δημιουργία κεφαλαίων είναι

¹² Βλ.αν. Αιτιολογική έκθεση *Σχεδίου Έκθεσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής: «Προς μία ενιαία...»*, παρ.1 .

¹³ Πατρίνας Παπαρηγοπούλου- Πεχλιβανίδη, «Η Επικουρική Κοινωνική Ασφάλιση στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο του Ανταγωνισμού», σελ.17 επ., όπου η συγγραφέας επισημαίνει «...Με βάση τα δυσμενή δημογραφικά δεδομένα, η Επιτροπή presbύει ότι είναι αναγκαίο οι φορείς της επικουρικής κοινωνικής ασφάλισης να εκμεταλλευθούν τα πλεονεκτήματα της ενιαίας αγοράς κεφαλαίων και του ενιαίου νομίσματος. Η δημιουργία ενιαίας αγοράς για τους φορείς επικουρικής ασφάλισης θα επιταχύνει την πλήρη εναρμόνιση των εθνικών, οικονομικών και δημοσιονομικών υπηρεσιών, θα ενισχύσει το ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο δραστηριότητας και θα ωφελήσει τους ασφαλισμένους. Για να επιτευχθεί αυτή η ωφέλεια είναι αναγκαία η θέσπιση ενιαίων κανόνων διαχείρισης της περιουσίας των φορέων επικουρικής ασφάλισης και τοποθέτησης των κεφαλαίων τους. Κατ' αυτό τον τρόπο θα μεγιστοποιηθεί η απόδοση των περιουσιακών τους στοιχείων και θα χρηματοδοτηθούν οι σταδιακά διογκούμενες παροχές. Πολλοί μάλιστα διαβλέπουν ότι τελικώς η επικουρική ασφάλιση θα υποκαταστήσει μερικώς την κύρια κοινωνική ασφάλιση, επειδή η κύρια κοινωνική ασφάλιση αντιμετωπίζει ιδιαίτερα σοβαρά οικονομικά προβλήματα. Οι ενιαίοι κανόνες διαχείρισης πρέπει να παρέχουν αφ' ενός ασφάλεια για τη βιωσιμότητα των φορέων επικουρικής ασφάλισης και αφ' ετέρου πλήρη αξιοποίηση της ενιαίας αγοράς, του ενιαίου νομίσματος και της ελευθερίας κινήσεως κεφαλαίων και υπηρεσιών. ...Εν ολίγοις, τα ζητήματα που απασχολούν την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι τέσσερα. Πρώτον, η διευκόλυνση της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων. Δεύτερον, η διευκόλυνση της ελεύθερης κυκλοφορίας των κεφαλαίων. Τρίτον, η θέσπιση ενιαίων κανόνων εποπτείας για τους φορείς επικουρικής κοινωνικής ασφάλισης και, τέλος, η επίδραση της φορολογίας στην επικουρική κοινωνική ασφάλιση. Η ολοκλήρωση της νομισματικής ενώσεως, η νέα νομική βάση, μετά τη Συνθήκη του Άμστερνταμ, για την πολιτική της απασχολήσεως και της καταπολεμήσεως του κοινωνικού αποκλεισμού και η αναμενόμενη διεύρυνση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων διευκολύνουν τις πρωτοβουλίες της Επιτροπής». Το κύριο ερώτημα είναι με ποιο τρόπο οι φορείς της επικουρικής ασφάλισης και οι ασφαλισμένοι θα επωφεληθούν από τις ελευθερίες που κατοχυρώνει η ενιαία αγορά. Είναι χαρακτηριστικό ότι τα παραπάνω ζητήματα απασχολούν πρωτίστως τη Διεύθυνση Εσωτερικής Αγοράς της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και δευτερευόντως τη Διεύθυνση Απασχολήσεως και Κοινωνικών Υποθέσεων», Έκθεση για την κοινωνική προστασία στην Ευρώπη το 1999, Yves Chassard, «La construction européenne et la protection sociale a la veille de l'élargissement de l'union», *Droit Social* 1999, σελ.272. Ο συγγραφέας παραθέτει ενδιαφέρουσες απόψεις σχετικά με τις εντάσεις και αντίθετες προσεγγίσεις των δύο Δ/νσεων όσον αφορά το θέμα της επικουρικής ασφάλισης. Χαρακτηριστικά αναφέρει επί λέξει: «Όπως είναι γνωστό, η Ένωση είναι μια μάχη. Όλα τα κράτη μέλη προωθούν τα συμφέροντά τους και για να τα πετύχουν χρησιμοποιούν τις Γενικές Διευθύνσεις, όπου "Βάζουν τη σημαία τους" και επί κεφαλής έναν υπήκοό τους. Οι Γάλλοι έχουν επιλέξει τη Γενική Δ/ση της Γεωργίας, των Τηλεπικοινωνιών και του Προϋπολογισμού. Οι Βρετανοί έχουν επιλέξει μεταξύ άλλων την DGXV Γενική Δ/ση της Εσωτερικής Αγοράς και των Οικονομικών Υπηρεσιών. Αυτή η επιλογή είναι προφανώς εσκεμμένη. Δείχνει το ενδιαφέρον του Ηνωμένου Βασιλείου για τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες και για την υλοποίηση της ελεύθερης διακινήσεως των υπηρεσιών μέσα σε μια μεγάλη ενιαία αγορά, και ιδίως για τον τομέα των ασφαλίσεων. Για παράδειγμα, εδώ και δέκα χρόνια η DGXV Διεύθυνση χρηματοδότησε σειρά μελετών που προβάλλουν τον κίνδυνο να εκραγεί βόμβα στα συνταξιοδοτικά καθεστώτα και καλεί τα ευρωπαϊκά συστήματα να εισαγάγουν κεφαλαιοποιητικά στοιχεία προκειμένου να αποπλίσουν τη βόμβα αυτή, ενώ η Γενική Δ/ση DGII (για τις οικονομικές υποθέσεις) καθώς και η Γενική Δ/ση DGV (για την απασχόληση και τις Κοινωνικές Υποθέσεις) είναι πολύ πιο επιφυλακτικές».

το μέσον¹⁴ για την επίτευξη σκοπού, και πρέπει να υπηρετεί τον πραγματικό στόχο, που είναι η εξασφάλιση κοινωνικά κατάλληλης προστασίας.

Έχοντας λοιπόν υπόψη η Επιτροπή την κοινωνική σπουδαιότητα των συνταξιοδοτικών αυτών συστημάτων αλλά συγχρόνως το ρόλο και τη σπουδαιότητα για τους ασφαλισμένους και την ευρωπαϊκή κεφαλαιαγορά της ασφαλούς επένδυσης και απόδοσής των κεφαλαίων τους, εξέδωσε την οδηγία 2003/41/EK/3- Ιουνίου 2003 «για τις δραστηριότητες και την εποπτεία των ιδρυμάτων που προσφέρουν υπηρεσίες επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών» προκειμένου να εξασφαλίσει ένα ασφαλές νομικό περιβάλλον λειτουργίας τους. Με την οδηγία αυτή ρυθμίζονται θέματα προληπτικής εποπτείας των ταμείων, επενδυτικοί κανόνες για ασφαλή τοποθέτηση των κεφαλαίων και άρση των εμποδίων για διασυνοριακές τοποθετήσεις. Ένα δεύτερο βήμα θα είναι να ρυθμιστούν τα θέματα της φορολόγησης.

Η ομαλή και απρόσκοπτη λειτουργία των κεφαλαιοποιητικών συστημάτων βασίζεται κατά κύριο λόγο στις αποδόσεις των επενδύσεών τους.

Το ερώτημα λοιπόν που γεννάται ενόψει της διεθνούς συγκυρίας και της πρωτοφανούς κρίσης των χρηματιστηρίων είναι το εξής: ποια είναι η τύχη των επαγγελματικών συστημάτων ασφάλισης σε περιόδους ύφεσης της οικονομίας και χρηματοπιστωτικής κρίσης και πως διαγράφεται το μέλλον των συντάξεων που υπόσχονται;

Ερώτημα που αποτελεί και το ζητούμενο της ημερίδας αυτής και ελπίζουμε ότι, εισηγήσεις των ειδικών στα θέματα αυτά θα συμβάλουν στην διαφώτιση του ερωτήματος.

Η Ελληνική οπτική

Η Ελλάδα είναι από τις τελευταίες χώρες που εισήγαγε το θεσμό της επαγγελματικής ασφάλισης με τα άρθρα 7 και 8 του ν. 3029/02¹⁵.

¹⁴ Βλ.αν. Σχέδιο Έκθεσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής: «Προς μία ενιαία...», σημείο Ζ, και Αιτιολογική έκθεση σημείο, 6^α.

¹⁵ Ενδεικτική αρθρογραφία για τον νεοείσακτο θεσμό βλέπε σε, «Επαγγελματικά συστήματα ασφάλισης και ζητήματα εργατικού δικαίου από την ιδιωτική ομαδική ασφάλιση», Εταιρεία Δικαίου και Κοινωνικής Ασφάλισης, Επιμέλεια: Γ. Αμίτσης, Ι. Ληξουριώτης, Π. Πετρόγλου, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτινή 2004. - Όλγας Αγγελουπούλου, Η αξία της συγκριτικής προσέγγισης για τη μεταρρύθμιση του ελληνικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, Ε.Δ.Κ.Α. 2005, σελ.1 επ. Όπου η συγγραφέας αναφέρεται στις κοινές προκλήσεις για τα ευρωπαϊκά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, την ελληνική καινοτομία των επαγγελματικών ταμείων ασφάλισης και τη θέση των επαγγελματικών ταμείων «εντός» του εθνικού συνταξιοδοτικού συστήματος. -Βλέπε επίσης: Κρεμαλής Κ., Συγκριτική και αξιολογική προσέγγιση της εποπτείας των ασφαλιστικών επιχειρήσεων και των ταμείων επαγγελματικής ασφάλισης, ΕΔΚΑ 2002, σελ.881., -Μουζούλας Σ.- Παπακώστα Γ., Ισχύοντες νομοθετικοί περιορισμοί των επενδύσεων των διαθέσιμων των Ελληνικών φορέων κοινωνικής ασφάλισης., -Νταλή Ε, Προγράμματα συμπληρωματικής ασφάλισης από ταμεία επαγγελματικής ασφάλισης, ΕΔΚΑ 2004, σελ.721., -Πρακτικά Συνεδρίου με τίτλο: «South-east Europe insurance conference 2008», Money Conferences, Δεκέμβριος 2008., -Στεργίου Α., Ρήτρες κοινωνικής ασφάλισης: ένα πεδίο συλλογικής διαπραγμάτευσης, ΕΠΙΣΚΕΔ 2002, σελ.982., -Τεσσαρομάτης Νικόλαος- Φράγκος Νικόλαος, «Επαγγελματικά ταμεία: Διεθνής εμπειρία και προοπτικές στη Ελλάδα», ΕΔΚΑ 2004, 241., -Τσαντίλας Πέτρος, «Ιδρυση και οικονομική λειτουργία των ταμείων επαγγελματικής ασφάλισης. Προβληματισμοί με βάση τα διεθνή δεδομένα και την πρόσφατη νομοθεσία», ΕΔΚΑ 2002, 886., -Ιωάννης Ασημακόπουλος, «Η ενίσχυση του ρόλου της κοινωνικής ασφάλισης και η έλευση των Επαγγελματικών Ταμείων Επικουρικής Ασφάλισης», Investment Research & Analysis Journal, www.iraj.gr .

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 εισάγονται οι κανόνες βάσει των οποίων, θεσπίζονται και λειτουργούν τα ταμεία αυτά και με τις διατάξεις του άρθρου 8 οι κανόνες ελέγχου και εποπτείας.

Είναι ενδεχομένως γνωστές οι βασικοί κανόνες λειτουργίας τους. Τα ιδρύσιμενα ταμεία αποτελούν ν.π.ι.δ., λειτουργούν σε προαιρετική βάση ιδρύονται ανά επιχείρηση ή κλάδο ή, κλάδους εργαζομένων με πρωτοβουλία των εργαζομένων ή, των εργοδοτών η με πρωτοβουλία των αυτοαπασχολουμένων ή, των αγροτών. Τα ελάχιστα μέλη που προβλέπονται για να ιδρυθούν απαιτείται να είναι 100 ασφαλισμένοι. Ιδρύονται με συμβολαιογραφική πράξη και τελούν υπό την εποπτεία του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας από το οποίο ασκείται έλεγχος νομιμότητας και, από τη Ε.Α.Α. από την οποία ασκείται έλεγχος και εποπτεία για την οικονομική λειτουργία και βιωσιμότητα τους. Στο καταστατικό τους προβλέπονται οι ειδικότεροι όροι λειτουργίας των. Οι διαδικασίες που απαιτούνται για τη ίδρυσή τους είναι απλές και σύντομες.

Από την έναρξη ισχύος του νόμου μέχρι σήμερα ο θεσμός έχει διανύσει ένα πλήρη κύκλο πέντε ετών. Έχουν εκδοθεί όλες οι διοικητικές πράξεις¹⁶ που προβλέπει ο νόμος 3029/02, πλην των ειδικών ρυθμίσεων για το φορολογικό καθεστώς. Έχουν ιδρυθεί πέντε ταμεία, το Ταμείο Επαγγελματικής Ασφάλισης των εργαζομένων στο Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών¹⁷, το Επαγγελματικό Ταμείο Ασφάλισης Οικονομολόγων¹⁸, το Ταμείο Επαγγελματικής Ασφάλισης Προσωπικού ΕΛ.ΤΑ¹⁹, τα οποία χορηγούν εφάπαξ παροχές και το Ταμείο Επαγγελματικής Ασφάλισης Γεωτεχνικών²⁰, το οποίο χορηγεί εφάπαξ και περιοδικές παροχές(σύνταξη), το «Ταμείο Επαγγελματικής Ασφάλισης προσωπικού ΚΑΖΙΝΟ²¹» το οποίο χορηγεί εφάπαξ και εν γένει αποζημιώσεις από τον κλάδο αλληλεγγύης, ενώ εκκρεμούν στην Ε.Α.Α. για έγκριση βιωσιμότητας το καταστατικό του «Ταμείου Επαγγελματικής

¹⁶ α.Υπουργική Απόφαση (Φ.Επαγ.ασφ./οικ.16/09-04-2003) για τους όρους λειτουργίας των Ταμείων Επαγγελματικής Ασφάλισης (ΦΕΚ 462B/17-04-2003) β.Υπουργική Απόφαση (ΦΕπαγγ.Ασφ./43/13-11-2003) για τη διαδοχική ασφάλιση στα Ταμεία Επαγγελματικής Ασφάλισης (ΦΕΚ 1703B/19-11-2003) γ.Υπουργική Απόφαση (Φ51010/1821/16/16-02-2004) για την επιβολή διοικητικών κυρώσεων (ΦΕΚ 370B/24-02-2004) καθώς και οι κανονιστικές πράξεις με τις οποίες ενσωματώνεται το κοινοτικό δίκαιο στην εσωτερική έννομη τάξη : δ.Προεδρικό Διάταγμα 87/2001 για την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών στα επαγγελματικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης (ΦΕΚ 66A/04-04-2002), καθώς και Προεδρικό Διάταγμα 227/04 σχετικά με την προστασία των μισθωτών και των μη μισθωτών που μετακινούνται εντός της Κοινότητας, σε συμμόρφωση προς τις διατάξεις της Οδηγίας 1998/49/ΕΚ (ΦΕΚ 212⁴/05-11-2004).

¹⁷ «ΤΕΑ ΥΠ.ΟΙΚ.» (εγκριτική υπουργική απόφαση Φ51020/8370/117/6-5-2004, ΦΕΚ 727/2004 τ. Β'), σκοπός του οποίου είναι η συμπλήρωση και βελτίωση των παροχών ασθένειας που χορηγούνται στους εργαζόμενους.

¹⁸ «Ε.Τ.Α.Ο.-Ν.Π.Ι.Δ.» (εγκριτική υπουργική απόφαση Φ51020/20163/292/26-8-2004, ΦΕΚ 1307/2004 τ. Β'), σκοπός: η χορήγηση εφάπαξ παροχής στους ασφαλισμένους του για την κάλυψη των κινδύνων, γήρατος, αναπηρίας και θανάτου

¹⁹ «Τ.Ε.Α.-ΕΛ.ΤΑ.» (εγκριτική υπουργική απόφαση Φ51020/19631/283/26-8-2004, ΦΕΚ 1364/2004 τ. Β'), σκοπός της ίδρυσης του οποίου είναι η χορήγηση εφάπαξ παροχής στους ασφαλισμένους του για την κάλυψη των ασφαλιστικών κινδύνων του γήρατος, της αναπηρίας και του θανάτου

²⁰ «Τ.Ε.Α.ΓΕ.-Ν.Π.Ι.Δ.»(εγκριτική υπουργική απόφαση Φ51020/8889/122/15-6-06 ΦΕΚ 818/4-7-2006) με σκοπό την χορήγηση συμπληρωματικής ασφάλισης για την κάλυψη των κινδύνων, γήρατος, αναπηρίας, θανάτου και μακροχρόνιας νοσοκομειακής περίθαλψης

²¹ Το Ταμείο Επαγγελματικής Ασφάλισης- Προσωπικού Καζίνο Ν.Π.Ι.Δ. (εγκριτική υπουργική απόφαση Φ.51020/20964/255/15-10-2008 ΦΕΚ 2192/23-10-2008) με σκοπό την χορήγηση συμπληρωματικής ασφαλιστικής προστασίας για την κάλυψη των ασφαλιστικών κινδύνων του γήρατος, της αναπηρίας και του θανάτου.

ασφάλισης Αστυνομικών» και το καταστατικό του «Ταμείου Επαγγελματικής ασφάλισης Ελεγκτών Εναέριας Κυκλοφορίας Ελλάδος».

Ο απολογισμός της πρώτης πλήρους πενταετούς λειτουργίας του θεσμού με την ίδρυση πέντε ταμείων με σύνολο ασφαλισμένων 47.302 περίπου²² που αντιστοιχεί στο 1% ²³ δεν είναι ενθαρρυντική με βάση τα αριθμητικά στοιχεία των ασφαλισμένων και όχι τον αριθμό των ταμείων που έχουν ιδρυθεί.

Ποιοι είναι οι λόγοι που επιδρούν ανασταλτικά στην ανάπτυξη τους;

Αρκετές απόψεις και αιτιάσεις προβάλλονται για τους λόγους που εμποδίζουν την ανάπτυξη του θεσμού, που εστιάζονται στο ότι, το νομικό πλαίσιο του θεσμού δεν είναι επαρκές και απαιτούνται τροποποιήσεις και προσθήκες όπως :

1^{ov} το ότι ο αριθμός των 100 ασφαλισμένων που προβλέπεται πρέπει να καταργηθεί και να μειωθεί στα 5 άτομα²⁴.

2^{ov} ότι η νομική προσωπικότητα που προβλέπει ο ν. 3029 /02 αποτελεί αγκύλωση και τροχοπέδη για την ανάπτυξή τους και ότι η δυνατότητα να λειτουργήσουν τα TEA ως λογαριασμοί ή pension funds θα έδινε δυναμική ώθηση στον θεσμό.

3^{ov} ότι το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας και συνακόλουθα η Ε.Α.Α. δεν είναι οι ενδεδειγμένες εποπτικές αρχές²⁵ αλλά ενδεχομένως το Υπουργείο Ανάπτυξης θα ήταν η αρμόζουσα.

²² 1) Ταμείο Επαγγελματικής Ασφάλισης Προσωπικού ΕΛ.ΤΑ.-Ν.Π.Ι.Δ. «Τ.Ε.Α. ΕΛ.ΤΑ» 9.808 ασφαλισμένοι, 2) Επαγγελματικό Ταμείο Ασφάλισης Οικονομολόγων - Ν.Π.Ι.Δ. «Ε.Τ.Α.Ο. Ν.Π.Ι.Δ.» 1.319 ασφαλισμένοι, 3) Επαγγελματικό Ταμείο Ασφάλισης Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών- Ν.Π.Ι.Δ. «Τ.Ε.Α. ΥΠ.ΟΙΚ.» 35.398 ασφαλισμένοι, 4) Επαγγελματικό Ταμείο Ασφάλισης Γεωτεχνικών Ν.Π.Ι.Δ. «Τ.Ε.Α.Γ.Ε. Ν.Π.Ι.Δ.» 577, 5) Ταμείο Επαγγελματικής Ασφάλισης- Προσωπικού Καζίνο Ν.Π.Ι.Δ. 200 ασφαλισμένοι, ΣΥΝΟΛΟ ΑΣΦΑΛΙΣΜΕΝΩΝ: 47.302 (στοιχεία 31-12-08)

²³ Σύμφωνα με στοιχεία του Κοινωνικού Προϋπολογισμού του έτους 2008, ο αριθμός των ασφαλισμένων στην κύρια ασφάλιση για το 2008 προβλέπεται ότι θα είναι 4.040.870. Επίσης για κύρια σύνταξη είναι ασφαλισμένοι στο Δημόσιο 443.031 υπάλληλοι και όργανα Σωμάτων Ασφαλείας, και στο Ν.Α.Τ. 23.000 άτομα. Συνολικά, δηλαδή, ο αριθμός των ασφαλισμένων στην κύρια ασφάλιση στην Ελλάδα ανέρχεται σε 4.506.901, έναντι των 47.187 ασφαλισμένων στην επαγγελματική ασφάλιση (ποσοστό περίπου 1% επί του συνόλου των ασφαλισμένων στην κύρια ασφάλιση).

²⁴ Ο αριθμός των 100 ασφαλισμένων κρίθηκε ότι είναι ο ελάχιστος απαιτούμενος αριθμός για να είναι βιώσιμο ένα ταμείο. Οπωσδήποτε όμως οι αιτιάσεις που προβάλλονται ότι ο μεγαλύτερος αριθμός των ελληνικών επιχειρήσεων απασχολεί εργαζόμενους κάτω των 100 ατόμων έχουν βάση και το θέμα αυτό θα πρέπει να εξεταστεί, στα πλαίσια ίδρυσης ταμείων (TEA) συναφών δραστηριοτήτων και ενδεχομένως της δραστηριοποίησης ασφαλιστικών εταιρειών, βλ. κατωτ. υποσ. 27.

²⁵ Όπως προκύπτει από τον πίνακα που επισυνάπτεται στο τέλος του κειμένου, η εποπτεία των ιδρυμάτων επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανήκει στην αρμοδιότητα είτε του αντίστοιχου Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών είτε του αντίστοιχου Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας της κάθε χώρας, ενώ σε αρκετές χώρες η εποπτεία των ιδρυμάτων επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών ασκείται από ανεξάρτητες εποπτικές αρχές που συνήθως τελούν υπό την επίβλεψη του αρμόδιου Υπουργείου. Κάθε ένα κράτος έχει το δικό του σύστημα οργάνωσης αλλά και της πολιτικής που προκρίνει στο χώρο αυτό. Υπάρχουν όπως, προκύπτει από το πίνακα πολλές μορφές και εκδοχές αυτού του θέματος. Η κάθε μία αποτελεί το διακριτό αποτέλεσμα της συνεξέλιξης οικονομικών θεσμών και πολιτικής κουλτούρας κάθε κράτους μέλους γιατί, οι θεσμοί λειτουργούν ως μέρος του οικονομικού, κοινωνικού, πολιτικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος, (JOHN KAY « Η αλήθεια για τις αγορές. Γιατί λίγες χώρες είναι πλούσιες και πολλές παραμένουν φτωχές» Εκδόσεις ΚΡΙΤΙΚΗ, 2007). Το ζήτημα της εποπτείας κρίνεται νομικά αδιάφορο και σε κάθε περίπτωση προφανώς και δεν είναι αυτό που εμποδίζει την ανάπτυξη του θεσμού της επαγγελματικής ασφάλισης στην Ελλάδα. Το θέμα της εποπτείας έχει μόνο συμβολική σημασία, διότι δείχνει αν ο νομοθέτης αντιλαμβάνεται την επαγγελματική ασφάλιση ως συγγενή κλάδο με την κοινωνική ασφάλιση ή όχι. Προέχον στοιχείο στο ελληνικό σύστημα είναι το

4^{ov} το ότι δεν έχει ακόμη νομοθετηθεί²⁶ το φορολογικό πλαίσιο αντιμετώπισης των Τ.Ε.Α. και οι εγκύκλιες διαταγές και τα δημόσια έγγραφαⁱⁱ των αρμοδίων

κοινωνικό γιαυτό και η θέσπιση του θεσμού προήλθε από πρωτοβουλία του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και ανετέθη στο ως άνω Υπουργείο η διοικητική εποπτεία.

²⁶ Επί του παρόντος είναι σε ισχύ το έγγραφο με αριθμ. πρωτ: 1061032/1237/A0013/21-10-2002 του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών και η αριθμ.1003821/10037/B0012 απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, ΦΕΚ 80B'/25-1-2005, «*Εκπιπτόμενες δαπάνες από τα ακαθάριστα έσοδα των επιχειρήσεων με βάση διοικητικές λύσεις και τη δικαστηριακή νομολογία*».

Η ομάδα εργασίας που συνεστήθη στο Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών για την επαγγελματική ασφάλιση στην Ελλάδα (5093/1198ΔΚΠ6-02-06 απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών) για να μελετήσει το σχετικό θέμα μέχρι σήμερα δεν έχει εκδώσει πόρισμα, με αποτέλεσμα το φορολογικό θεσμικό πλαίσιο να παραμένει νομοθετικά σε εκκρεμότητα. Δύο τάσεις φαίνεται να επικρατούν γενικότερα χωρίς να καταστεί μέχρι σήμερα δυνατόν να συγκεραστούν. Η μία τάσσεται με την άποψη, τα ΤΕΑ να έχουν την ίδια φορολογική μεταχείριση με την αντίστοιχη του δημοσίου συστήματος ώστε να δοθούν και κίνητρα ανάπτυξής τους, η άλλη εκείνη που διατρέχεται από την άποψη να μην μειωθούν τα φορολογικά έσοδα του κράτους και συμβιβάζεται στο να εξομοιωθούν τα φορολογικά μέτρα με τα ισχύοντα στις ασφαλιστικές εταιρείες (ομαδικές ασφάλισεις) κάτω από την πίεση βεβαίως και των ασφαλιστικών εταιρειών. Στο σημείο αυτό πρέπει να υπογραμμιστεί ότι Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στο σχέδιο έκθεσης σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής: "Προς μία ενιαία αγορά για τις επικουρικές συντάξεις - Αποτελέσματα των διαβουλεύσεων σχετικά με το Πράσινο Βιβλίο για τις επικουρικές συντάξεις στην Ενιαία Αγορά" (COM(1999) 134 – C5-0135/1999 – 1999/2131(COS), παρ. ΙΣΤ.3 υπογραμμίζει ότι, «ο στόχος της διασυννοριακής ασφάλισης σε επικουρικά συνταξιοδοτικά ταμεία μπορεί να επιτευχθεί στην ενιαία αγορά μόνον εάν εξαλειφθούν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού που οφείλονται στην άνιση εθνική φορολογική αντιμετώπιση των συνταξιοδοτικών ταμείων στην ενιαία αγορά και εκτιμά (παρ. ΙΔ) ότι η φορολόγηση κατά την περίοδο των παροχών (δευτερογενής φορολόγηση) οδηγεί, μέσω του ανατοκισμού, στην συσσώρευση περισσότερων περιουσιακών στοιχείων και μπορεί να δώσει τη δυνατότητα για μεγαλύτερη οικονομική ανάπτυξη, ορισμένα κράτη μέλη, όμως, πρέπει να αποδεχθούν βραχυπρόθεσμα σημαντικές φορολογικές απώλειες», η δε Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (Ε).Ο.Κ.Ε.) στην Γνωμοδότησή της 1999/C 368/18, παρ. 4.3.4 επισημαίνει ότι, «κατανοεί το ρεαλισμό στον οποίο στηρίζεται η προσέγγιση των κρατών μελών –όχι μείωση εσόδων : διασφάλιση των φορολογικών εσόδων-, αλλά ανησυχεί μήπως η αρχή της μηδενικής απώλειας παρεμποδίσει μοιραία την πρόοδο». Σημειώνουμε ότι όπως καταγράφεται στην Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή για την «κατάργηση των φορολογικών εμποδίων στη διασυννοριακή παροχή επαγγελματικών συντάξεων», Βρυξέλλες, 19.4.2001 COM(2001) 214 τελικό, παρ.2.3. «...η μεγάλη πλειοψηφία των κρατών μελών εφαρμόζει το "σύστημα ΕΕΤ (απαλλασσόμενες εισφορές, απαλλασσόμενα έσοδα από επενδύσεις και κέρδη κεφαλαίου των συνταξιοδοτικών ιδρυμάτων, φορολογούμενες παροχές). Τρία κράτη μέλη εφαρμόζουν το σύστημα ΕΤΤ (απαλλασσόμενες εισφορές, φορολογούμενα έσοδα από επενδύσεις και κέρδη κεφαλαίου των ΙΕΣΠ, φορολογούμενες παροχές), ενώ δύο κράτη μέλη εφαρμόζουν ένα σύστημα ΤΕΕ». Από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γνωμοδότηση της Επιτροπής Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων, προς την Επιτροπή Οικονομικής και Νομισματικής Πολιτικής, «*σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής: Η κατάργηση των φορολογικών εμποδίων στη διασυννοριακή παροχή επαγγελματικών συντάξεων*». (COM(2001) 214 - C5-0533/2001 - 200172212(COS), παρ.1, προτείνεται σύστημα φορολόγησης αντίστοιχο με το ισχύον στην Ελλάδα ήτοι: «.....Όσον αφορά τις βάσεις υπολογισμού, η Επιτροπή προτείνει την ενιαία εφαρμογή του συστήματος ΕΕΤ, το οποίο χρησιμοποιούν ήδη τα περισσότερα κράτη μέλη (απαλλασσόμενες εισφορές, απαλλασσόμενα έσοδα από επενδύσεις και κέρδη κεφαλαίου των συνταξιοδοτικών ιδρυμάτων, φορολογούμενες παροχές). Σε συνδυασμό με διμερείς συμφωνίες για τη φορολόγηση στο πλαίσιο μιας συστηματικής εφαρμογής του προτύπου σύμβασης του ΟΟΣΑ που προβλέπει την αρχή της φορολόγησης στη χώρα της κατοικίας θα ήταν δυνατόν να αποφευχθούν οι πιο κραυγαλέες περιπτώσεις διπλής φορολόγησης ή/και μη φορολόγησης». Επίσης η (Ε).Ο.Κ.Ε., Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή : Η κατάργηση των φορολογικών εμποδίων στη διασυννοριακή παροχή επαγγελματικών συντάξεων», 2002/C 36/12 παρ.8.6. εκφράζει την υποστήριξή της στο σύστημα ΕΕΤ, «*Η ΟΚΕ πιστεύει ότι το σύστημα ΕΕΤ είναι προτιμητέο επειδή: (α)είναι ως εκ της φύσεώς του πιο δίκαιο, επειδή επιβάλλει φόρους στις πραγματικές παροχές και όχι στις εισφορές με αποτέλεσμα διαφορετικές παροχές για διάφορα μέλη, π.χ. ανάλογα με τη διάρκεια της ζωής τους· (β)προβλέπει φορολογικές εκπτώσεις στις εισφορές, πράγμα που ενθαρρύνει την πρόβλεψη για συντάξεις, και (γ)συμβάλλει στην αντιμετώπιση του δημογραφικού προβλήματος αφού μειώνει τα*

υπηρεσιακών οργάνων του Υπουργείου Οικονομικών και η σημερινή ακολουθητέα τακτική δεν παρέχουν ασφάλεια δικαίου και δεν αποτελούν κίνητρο και να αναπτυχθούν τα Τ.Ε.Α.

5^{ον} η μη δραστηριοποίηση των Ασφαλιστικών Εταιρειών στο χώρο της επαγγελματικής ασφάλισης²⁷.

Όλα αυτά ενδεχομένως να αποτελούν προβλήματα του θεσμικού πλαισίου και ενδεχομένως να απαιτούν διαφορετικές προσεγγίσεις από της ομιλούσας, όμως τα παραπάνω δεν αποτελούν τους βασικούς λόγους, τις κύριες αιτίες επιβράδυνσης ανάπτυξης του θεσμού.

Οι βασικοί και ουσιώδεις λόγοι που αποτελούν ανατρεπτικούς παράγοντες για την ανάπτυξη του θεσμού, συνοψίζονται στα ακόλουθα:

Πρώτον: Η σημερινή οργανωτική και λειτουργική δομή της κοινωνικής ασφάλισης στην χώρα μας δεν αφήνει περιθώρια ανάπτυξης επαγγελματικών συνταξιοδοτικών ταμείων. Και τούτο διότι ήδη η, δημοσίου δικαίου, υποχρεωτική, διανεμητικού χαρακτήρα επικουρική ασφάλιση καλύπτει σχεδόν το σύνολο των εργαζομένων. Έτσι δεν καταλείπεται νομικό και πραγματικό κενό για την ανάπτυξη της επαγγελματικής ασφάλισης.

Επιπλέον το σύνολο του ποσοστού των ασφαλιστικών εισφορών που καταβάλλεται για κύρια και επικουρική ασφάλιση από εργοδότες και εργαζόμενους είναι τόσο υψηλό και επιβαρύνει τόσο το εργατικό κόστος των επιχειρήσεων και την ανταγωνιστικότητα των προϊόντων, που επίσης δεν αφήνει περιθώρια να κινηθεί επί πλέον ποσοστό προς την επαγγελματική ασφάλιση.

Η πεποίθηση δε που έχει καλλιεργηθεί στους εργαζόμενους και στους συνδικαλιστικούς τους φορείς ότι, η επικουρική ασφάλιση απολαμβάνει της προστασίας και της οικονομικής εγγυήσεως του κράτους, αποτελεί ανατρεπτικό παράγοντα για να διερευνηθούν οι δυνατότητες που ανοίγονται με το νέο θεσμό.

τρέχοντα φορολογικά έσοδα σε αντάλλαγμα φορολογικών εσόδων τη στιγμή κατά την οποία το ποσοστό δημογραφικής εξάρτησης θα είναι πολύ πιο δυσμενές».

²⁷ Άρτεμις Αναγνώστου-Δεδούλη «Η επαγγελματική ασφάλιση στην Ελλάδα. Λόγοι θέσπισης-Προοπτικές. Συνεισφορά στον κοινωνικό διάλογο», ΔΕΝ Τόμος 63^{ος}, Τεύχος 1503, Νοέμβριος 2007, σελ. 1333, όπου σημειώνεται: «Ομοίως δεν εξετάστηκε η δυνατότητα να μπορούν να δραστηριοποιούνται στο χώρο της επαγγελματικής ασφάλισης και οι ασφαλιστικές εταιρίες. Παρόλες τις αρχικές επιφυλάξεις και τις ενδεχόμενες αντιδράσεις των εργατικών συνδικάτων η δυνατότητα της δραστηριοποίησης των ασφαλιστικών εταιριών με τις ίδιες προϋποθέσεις και δεσμεύσεις με τον ν. 3029/02 θα έπρεπε να εξεταστεί με την δέουσα σοβαρότητα και υπευθυνότητα. Σημαντικό ρόλο θα μπορούσαν να έχουν οι ιδιωτικές ασφαλιστικές εταιρίες στις επιχειρήσεις με αριθμό εργαζομένων κάτω των 100. Ο αριθμός αυτός είναι ο ελάχιστος αριθμός που προβλέπει ο νόμος για την ίδρυση των ΤΕΑ. Με το δεδομένο ότι ένας μεγάλος αριθμός ελληνικών επιχειρήσεων διαθέτει αριθμό εργαζομένων μικρότερο των 100, οι ασφαλιστικές εταιρίες θα μπορούσαν να κάλυπταν και το κενό αυτό με την δραστηριοποίηση του κλάδου ΙΧ«Κλάδος παρόμοιων εργασιών με την κοινωνική ασφάλιση». Η νομοθετική παρέμβαση θα πρέπει να διασφαλίζει και να εγγυάται την ανεξάρτητη λειτουργία του κλάδου αυτού, από τους υπόλοιπους κλάδους της ίδιας ασφαλιστικής εταιρίας (σχετικό και το άρθρο 4 της ως άνω οδηγίας 2003/41), να διασφαλίζει την με ίσους όρους παροχή υπηρεσιών από τα επαγγελματικά ταμεία και τις ασφαλιστικές εταιρίες καθώς και τον ισοδύναμο έλεγχο και εποπτεία του κλάδου αυτού με τα επαγγελματικά ταμεία. Ειδικότερα θα πρέπει να εξισορροπήσει τον αμιγώς ιδιωτικό κερδοσκοπικό χαρακτήρα των ασφαλιστικών εταιριών και τον μη κερδοσκοπικό και τον συλλογικό χαρακτήρα που επιχειρεί να εδραιώσει ο νομοθέτης του 3029/02 στην επαγγελματική ασφάλιση». Επίσης σύμφωνα και με άλλες απόψεις οι οποίες διατυπώνονται «αν επιθυμούν οι ασφαλιστικές εταιρίες δεν εμποδίζονται να ενεργοποιηθούν στη διαχείριση των επαγγελματικών ταμείων βάσει των διατάξεων της παρ. VII 2 του άρθρου 13 του ΝΑ 400 όπως ισχύει. Με απλά λόγια, οι ασφαλιστικές εταιρίες μπορούν να προσφέρουν διαχειριστικές και μόνο υπηρεσίες, χωρίς όμως οι εισφορές για παράδειγμα να θεωρούνται ασφαλιστρα και έσοδα της ασφαλιστικής επιχείρησης» (Β. Μαργιός, Αναλογιστής).

Δεύτερον και σημαντικότερο οι εκλογές του 2004 και η αλλαγή πολιτικής διακυβέρνησης.

Ο θεσμός ήταν «άτυχος». Θεσπίστηκε το 2002 επί διακυβέρνησεως ΠΑΣΟΚ, αρχίζει να λειτουργεί ουσιαστικά από της συστάσεως της Ε.Α.Α με την οποία είναι άρρηκτα συνδεδεμένος στα μέσα του 2003, το πρώτο ταμείο ιδρύεται στις αρχές του 2004. Και αμέσως την αρχή του 2004 έχουμε πολιτικές αλλαγές, οι οποίες στη χώρα μας, με το δεδομένο ότι στα μεγάλα ζητήματα δεν υπάρχει διακομματική συνεννόηση ή ένα μορατόριουμ πολιτικής συμφωνίας συνεπάγονται κατά κανόνα ακύρωση του έργου των προηγούμενων. Η πολιτική ηγεσία που προήλθε από τις εκλογές του 2004 δεν υιοθέτησε το σχεδιασμό και τη στόχευση του ν.3029/02.

Έτσι η προ των εκλογών τελευταία μεταρρύθμιση του ν. 3029/02 τίθεται υπό αμφισβήτηση και το ασφαλιστικό ζήτημα σε νέο κύκλο συζητήσεων με κατάληξη ένα νέο νόμο, το ν.3655/08, στον οποίο δεν υπάρχει πρόβλεψη για την επαγγελματική ασφάλιση. Αν και στην εισηγητική του έκθεση αναφέρεται η επαγγελματική ασφάλιση ως δεύτερος πυλώνας, υπάρχει απόκλιση «λόγων και έργων».

Η αποδυνάμωση της αρμόδιας Διεύθυνσης του Υπουργείου αλλά κυρίως η απαξίωση του ρόλου και του έργου της Εθνικής Αναλογιστικής Αρχής (Ε.Α.Α.), η σταδιακή υποβάθμισή της και σιωπηρή κατάργησή²⁸ της δύο πράγματα μπορούν να σημαίνουν: ή την έλλειψη πολιτικού σχεδιασμού ως προς την επαγγελματική ασφάλιση και το ρόλο που καλείται να διαδραματίσει στα προβλήματα της Κ.Α ή, την υφέρπουσα πρόθεση υποβάθμισης του ρόλου της με τη σημερινή της μορφή, όπου τα κοινωνικά της στοιχεία υπερέχουν των οικονομικών και την περαιτέρω ιδιωτικοποίηση της.

Έτσι κατά χρονικό διάστημα από το 2004 έως σήμερα ο θεσμός της επαγγελματικής ασφάλισης αφέθηκε στη τύχη του. Δεν έγιναν τα απαραίτητα νομοθετικά βήματα και οι ενέργειες που απαιτούνται για την προώθησή του Η κυβερνητική αδράνεια στον τομέα αυτό σε συνδυασμό με την στάση της πολιτικής ηγεσίας έναντι της Ε.Α.Α προκαλεί σύγχυση και αβεβαιότητα για τις θέσεις της και τους στόχους της όσον αφορά το μέλλον της επαγγελματικής ασφάλισης, και τις προοπτικές που άνοιξε ο ν. 3029/02.

Η πρωτοπορία αλλά και η αξία του νόμου αυτού εστιάζεται σε δύο βασικά σημεία: στη δυνατότητα ίδρυσης Τ.Ε.Α. και την ίδρυση της Ε.Α.Α.

Με τις ρυθμίσεις αυτές επιδιώκετο δύο κομβικές παρεμβάσεις στο ασφαλιστικό σύστημα, κεφαλαιώδους σημασίας.

1^ον εισαγωγή του κεφαλαιοποιητικού συστήματος με το θεσμό της επαγγελματικής ασφάλισης και

2^ον η σύσταση της Ε.Α.Α. ως οργάνου εποπτείας και ελέγχου βιωσιμότητας του συστήματος Κ.Α. με αναλογιστικές μελέτες και την παρακολούθηση με επιστημονικές, ορθολογικές παραδοχές των οικονομικών και αναλογιστικών μεγεθών των ασφαλιστικών φορέων τόσο του δημόσιου συστήματος όσο και των Τ.Ε.Α. καθώς και την δημιουργία ανάλογης βάσης δεδομένων.

Η εισαγωγή της επαγγελματικής ασφάλισης ουσιαστικά κάλυπτε την ανυπαρξία του κεφαλαιοποιητικού συστήματος στον ελληνικό σύστημα. Ο νομοθέτης του ν. 3029/02 πρωτόπορος και καινοτόμος εισήγαγε το κεφαλαιοποιητικό σύστημα δειλά-δειλά ως πρώτο βήμα σε προαιρετική βάση και έξω ουσιαστικά από το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης. Βέβαια δεν προχώρησε σε ανασχεδιασμό το

²⁸ Δεν έχει διοριστεί πρόεδρος και ένα μέλος πέραν του έτους, με αποτέλεσμα να μην έχει νόμιμη σύνθεση η Αρχή και να μην μπορεί να λειτουργήσει νόμιμα, ούτε να προβεί σε πράξεις έγκρισης των αναλογιστικών μελετών των υπό ίδρυση ταμείων και έτσι όλα τα θέματα ελέγχου και οικονομικής βιωσιμότητας των ήδη ιδρυομένων ταμείων είναι σε εκκρεμότητα.

δημόσιου συστήματος και την αλληλοσυμπλήρωση του διανεμητικού και κεφαλαιοποιητικού συστήματος, ενδεχομένως γιατί οι κοινωνικοί εταίροι δεν ήταν έτοιμοι, οι πολίτες δεν είχαν ενημερωθεί και αποδεχθεί το θεσμό, οι συνδικαλιστές δεν είχαν βαθειά γνώση του θέματος ή το χρόνο να ενημερωθούν. Το συνδικαλιστικό κίνημα ως κοινωνικός εταίρος να μεν αποδέχτηκε το νέο θεσμό αλλά αρνήθηκε και άσκησε «βέτο» στις επόμενες παρεμβάσεις που ήταν απαραίτητες για τον ανασχεδιασμό του ασφαλιστικού συστήματος με την ένταξη του κεφαλαιοποιητικού συστήματος και την παράλληλη λειτουργία του με το διανεμητικό.

Ο αμέσως επόμενος νόμος ασφαλιστικής μεταρρύθμισης (ν.3655/08) περιορίζεται σε διοικητική αναδιάρθρωση φορέων και υπηρεσιών και όχι σε δομικό ανασχεδιασμό του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης. Στον κοινωνικό διάλογο δεν συμμετείχε η επιστημονική κοινότητα και οι επιτροπές τεχνοκρατών δεν είχαν την αναγκαία διεπιστημονική σύνθεση, με αποτέλεσμα οι αποφάσεις που ελήφθησαν να είναι εκ των πραγμάτων ελλιπείς για την αντιμετώπιση του ασφαλιστικού ζητήματος.

Τρίτον η συνδικαλιστική απροθυμία και αμφιθυμία η οποία δεν βοήθησε την πολιτική ηγεσία στη λήψη ολοκληρωμένων αποφάσεων και ανέκοψε τις όποιες εξελίξεις, φοβούμενη ότι θα κατηγορηθεί από μερίδα συνδικαλιστών για ιδιωτικοποίηση της κοινωνικής ασφάλισης και την διακινδύνευση του δημόσιου συστήματος με την παραχώρησή του στην ιδιωτική πρωτοβουλία.

Αλλά επαγγελματική ασφάλιση αποτελεί ιδιωτική ασφάλιση;

Όχι βέβαια. Η επαγγελματική ασφάλιση αποτελεί ευδιάκριτη κατηγορία διαφοροποιημένη ως προς τα χαρακτηριστικά της και τους σκοπούς της από τις γνωστή μας ιδιωτική ασφάλιση των Α. Ε. Γιαυτό εξάλλου τα επαγγελματικά συστήματα τα occupations schemes παρουσιάζονται σχηματικά στο δεύτερο πυλώνα ενώ οι ιδιωτικές ασφαλιστικές εταιρείες στον τρίτο.

Βεβαίως η οριοθέτηση των πυλώνων δεν είναι απολύτως ευδιάκριτη²⁹ γιατί κοινά χαρακτηριστικά μπορούν να συνυπάρχουν μεταξύ δεύτερου και τρίτου ακόμη και μεταξύ πρώτου και δεύτερου. Η επαγγελματική ασφάλιση κινείται στο μέσον του πρώτου και τρίτου πυλώνα. Το κοινό σημείο σύγκλισης με τις ιδιωτικές ασφαλιστικές εταιρείες που προσφέρουν συνταξιοδοτικά προγράμματα είναι το οικονομικό σύστημα βάση του οποίου λειτουργούν: το κεφαλαιοποιητικό σύστημα.

Αλλά οι μεγάλες τους διαφορές, τα σημεία απόκλισης εκείνα, που δίνουν και το χαρακτήρα του κοινωνικού στοιχείου στην επαγγελματική ασφάλιση είναι:

A) το κέρδος³⁰

B) η συλλογική αλληλεγγύη

Γ) η δυνατότητα ίδρυσης με συλλογικές συμβάσεις³¹

²⁹ Βλ.αν. υποσ. 5.

³⁰ Οι ασφαλιστικές εταιρείες είναι ανώνυμες εταιρείες κερδοσκοπικού χαρακτήρα με αποτέλεσμα να αυξάνεται και το κόστος διαχείρισης και διοίκησης, ενώ τα Τ.Ε.Α. μη κερδοσκοπικού. Η (Ε.)Ο.Κ.Ε, Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το «Πράσινο βιβλίο της Επιτροπής: Οι Επικουρικές συντάξεις στην Ενιαία Αγορά» 98/С 73/28 παρ.4.5., επισημαίνει ότι «*υπάρχει κεφαλαιώδης διαφορά μεταξύ των επιχειρήσεων ασφάλισης ζωής και των συνταξιοδοτικών ταμείων η οποία έγκειται στο γεγονός ότι οι πρώτες πωλούν τις υπηρεσίες τους ενώ στα περισσότερα κράτη μέλη τα συνταξιοδοτικά ταμεία δεν πωλούν υπηρεσίες. Επί πλέον οι επιχειρήσεις ασφάλισης ζωής υπόκεινται σε κανόνες που ισχύουν για τις συνολικές δραστηριότητες κάθε εταιρείας οι οποίες περιλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα προσασίας και επενδυτικών προϊόντων*». Γιαυτό και όταν ακόμη οι ασφαλιστικές εταιρείες ασκούν δραστηριότητες παρόμοιες με τα επαγγελματικά ταμεία σύμφωνα με ρητή διάταξη του άρθρου 4 της οδηγίας 2003/41 ο διαχωρισμός η διαχείριση και η οργάνωση όλων των στοιχείων του ενεργητικού και υποχρεώσεων που αντιστοιχούν στις ανωτέρω δραστηριότητες πραγματοποιούνται χωριστά από τις υπόλοιπες δραστηριότητες των ασφαλιστικών επιχειρήσεων χωρίς καμία δυνατότητα μεταφοράς.

Δ) η εκπροσώπηση των εργαζομένων εργοδοτών και η συμμετοχή τους στη διοίκηση του ταμείου και ο λόγος και η συμμετοχή τους στον τρόπο επένδυσης και διαχείρισης των κεφαλαίων τους, των αποθεματικών τους³²

Ε) η υποχρέωση τήρησης πλήρους διαφάνειας της διαχείρισης και γνωστοποίησης των αποτελεσμάτων του επενδυτικού τους χαρτοφυλακίου³³

Σημεία που διασφαλίζονται πλήρως νομικά όχι μόνο από το θεσμικό πλαίσιο του ν.3029/02 και των κανονιστικών πράξεων που έχουν εκδοθεί κατ' εξουσιοδότηση αυτού αλλά πρωτίστως από την κοινοτική οδηγία 2003/41/ΕΚ.

Χαρακτηριστικά που θέτουν την επαγγελματική ασφάλιση σε πλεονεκτική θέση και έναντι του δημοσίου συστήματος και δη της επικουρικής ασφάλισης, των

³¹ Συλλογική αλληλεγγύη μεταξύ της αυτής επαγγελματικής ομάδας και δυνατότητα σύστασης με συλλογικές συμβάσεις. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (Ε.)Ο.Κ.Ε) στην γνωμοδότησή της 2001/С155/07 «για την Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τις δραστηριότητες ιδρυμάτων επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών», παρ.4.5, επισημαίνει ότι, οι εισφορές για την συνταξιοδότηση θα πρέπει να βασίζονται κατά προτίμηση σε συμφωνίες που κατοχυρώνονται με συλλογικές συμβάσεις εργασίας. Επίσης η (Ε.)Ο.Κ.Ε στη γνωμοδότησή της 98/С 157/07 για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την εξασφάλιση των δικαιωμάτων συμπληρωματικής συνταξιοδότησης των μισθωτών και μη μισθωτών που μετακινούνται εντός της ΕΕ», παρ.4.1, τονίζει ότι, τα επαγγελματικά συστήματα συνταξιοδότησης είναι από τη φύση τους συμβατικά και αποτελούν μέρος της σύμβασης εργασίας που υπογράφουν οι εργαζόμενοι. Επίσης Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στο Ψήφισμα του σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής, "Προς μία ενιαία αγορά για τις επικουρικές συντάξεις - Αποτελέσματα των διαβουλεύσεων σχετικά με το Πράσινο Βιβλίο για τις επικουρικές συντάξεις στην Ενιαία Αγορά" εκτιμά: «ότι τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα αποτελούν μέρος της αμοιβής των εργαζομένων, και επομένως, οι ρυθμίσεις που αφορούν τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα πρέπει να αποτελούν βασικό τμήμα των συλλογικών συμβάσεων εργασίας μεταξύ των κοινωνικών εταίρων», Πρόταση ψηφίσματος παρ.ΙΒ., Ο επιτ. καθηγητής Αθανάσιος Καρδαράς στο άρθρο του « Η ρύθμιση των ταμείων επαγγελματικής ασφάλισης με συλλογική σύμβαση εργασίας» Ε.Ε.Δ., ΤΟΜΟΣ 63⁹⁵ αριθ. Τευχ.1(1505) σελ.1. διατυπώνει την άποψη ότι, « Με την συλλογική σύμβαση εργασίας δεν μπορεί να επιτευχθεί η ίδρυση και η λειτουργία Τ.ΕΑ. Μόνο η ίδρυση μπορεί να συμφωνηθεί εγκύρως με ενοχικό όρο, η παράβαση αυτή του ενοχικού όρου συνεπάγεται υποχρέωση προς αποζημίωση».

³² Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στην ανωτέρω πρόταση ψηφίσματος σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής: "Προς μία ενιαία αγοράγια τις επικουρικές συντάξεις στην Ενιαία Αγορά" παρ.ΙΓ, εκτιμά ότι, «οι ασφαλισμένοι σε κλειστό επικουρικό συνταξιοδοτικό σύστημα είναι ταυτόχρονα και οι επενδυτές αυτού του συστήματος και, ως εκ τούτου, είναι αρμόδιοι να συμμετέχουν στην διαδικασία λήψης αποφάσεων επί σημαντικών θεμάτων διαχείρισης των ταμείων». Επίσης στην αιτιολογική έκθεση, παρ. 10, τονίζεται «Οι ασφαλισμένοι πρέπει να έχουν ουσιαστική συμμετοχή στην διαδικασία λήψης αποφάσεων σχετικά με το ποιές επενδύσεις θα προωθηθούν με τα χρήματά τους. Η επιδίωξη κέρδους και μόνον δεν είναι συχνά προς το συμφέρον των ασφαλισμένων. Ο αυστηρός διαχωρισμός μεταξύ διεύθυνσης επιχειρήσεων και διαχείρισης των ασφαλιστικών ταμείων δεν πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα να μην υπάρχει σύνδεση μεταξύ ασφαλισμένων εργαζομένων και συνταξιοδοτικών ταμείων. Σχεδόν σε όλα τα κράτη μέλη, στα ασφαλιστικά ταμεία ή συναφή ιδρύματα υπάρχουν κανόνες για το δικαίωμα συμμετοχής των ασφαλισμένων στην διαδικασία λήψης αποφάσεων, επί παραδείγματι με εκπροσώπηση στο προεδρείο ή στο διοικητικό συμβούλιο του συνταξιοδοτικού οργανισμού. Η συμμετοχή των ασφαλισμένων που εφαρμόζεται σε "κλειστά συστήματα" σε πολλά κράτη μέλη πρέπει να αποτελέσει υπόδειγμα για μια ευρωπαϊκή οδηγία. Ωστόσο, τα δικαιώματα συμμετοχής στην διαδικασία λήψης αποφάσεων σε "ανοικτά" συνταξιοδοτικά ταμεία (ομαδικές ασφάλειες ζωής, ανοικτά συνταξιοδοτικά ταμεία, κλπ) είναι λιγότερο εφικτά.

³³ βλ.αν.Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στο σχέδιο έκθεσης σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής «προς μία....» και στην αιτιολογική έκθεση, παρ.10, επισημαίνει: «Στην περίπτωση που οι οργανισμοί αυτοί περιληφθούν στην οδηγία, πρέπει να θεσπισθούν διατάξεις διαφάνειας με στόχο να ενημερώνουν τους ασφαλισμένους σχετικά με την διάρθρωση των χαρτοφυλακίων και να τους διευκολύνουν με τον τρόπο αυτό να επιλέξουν με αντικειμενικά κριτήρια το συνταξιοδοτικό ταμείο βάσει των προσωπικών τους προτιμήσεων» ρύθμιση η οποία περιλαμβάνεται ήδη στην σχετική οδηγία 2003/41/ΕΚ, άρθρο 11 και, στο άρθρο 7 παρ. 20 του ν.3029/2002 και την Υπουργική Απόφαση (Φ.Επαγ.ασφ./οικ.16/09-04-2003) για τους όρους λειτουργίας των Ταμείων Επαγγελματικής Ασφάλισης (ΦΕΚ 462В/17-04-2003) άρθρο 11.

κλάδων υγείας των ασφαλιστικών ταμείων και των εφάπαξ παροχών, των οποίων το κράτος δεν εγγυάται ούτε την ομαλή καταβολή τους ούτε το επίπεδό τους. Τουναντίον με χαριστικές αποφάσεις των αρμοδίων πολιτειακών οργάνων για ορισμένες κατηγορίες ασφαλισμένων και με αδιαφανή διαχείριση, έχει συντελέσει στην διόγκωση των ελλειμμάτων τους και στην αδυναμία να εκπληρώσουν τους σκοπούς τους (ενδεικτικά: Ταμείο Προνοίας Δημοσίων Υπαλλήλων με άνοιγμα 800 εκ. Ευρώ ενώ κάθε μήνα αυξάνονται οι ανεκπλήρωτες υποχρεώσεις του κατά 30 εκ. Ευρώ, Ο.Π.Α.Δ. (Οργανισμός Περίθαλψης Ασφαλισμένων του Δημοσίου με 1,2 δις. Ευρώ Ι.Κ.Α., με 300 εκ. Ευρώ, Ο.Α.Ε.Ε με 700 εκ. Ευρώ, Ο.Γ.Α. με 1 δις. Ευρώ).

Ο επόμενος προβληματισμός που έχει τεθεί και όχι μόνο από μερίδα συνδικαλιστών αλλά και από την πλειοψηφία της κοινωνίας είναι αν, η εισαγωγή και καθιέρωση της επαγγελματικής ασφάλισης και τα κεφαλαιοποιητικά συστήματα γενικότερα αποτελούν απειλή για το δημόσιο διανεμητικό σύστημα και αν, η εισαγωγή και αποδοχή τους σηματοδοτεί την κατάργηση του Δημοσίου συστήματος ή και την υποχώρηση του κράτους έναντι των δεσμεύσεών του με την μείωση της συμμετοχής του στις δαπάνες συνταξιοδότησης.

Το κράτος ανεξάρτητα από την εισαγωγή ή μη των κεφαλαιοποιητικών συστημάτων και της επαγγελματικής ασφάλισης, μονομερώς πάντοτε και κυριαρχικά θα μειώσει την συμμετοχή του και, θα διαμορφώσει την κρατική εγγύηση, ανάλογα με την πολιτική της εκάστοτε κυβέρνησης (φιλελεύθερη νεοφιλελεύθερη, σοσιαλιστική κλπ), την αξιολόγηση των οικονομικών του κράτους και τις προτεραιότητες που προκρίνει ανάλογα με την πολιτική που ακολουθεί.

Η υποχρέωση του κράτους και η αυξομείωση των κονδυλίων δεν συμψηφίζεται με την επαγγελματική ασφάλιση.

Η επαγγελματική ασφάλιση αποτελεί διασφάλιση των ίδιων των εργαζομένων από την ανακόλουθη και αναξιόπιστη, πολλές φορές πολιτική του κράτους, αλλά και προστασία από αντικειμενικές ενδεχομένως δημοσιονομικές του αδυναμίες σε συνδυασμό και με το πρόβλημα της ανεργίας και το δημογραφικό.

Και για το ερώτημα αν το δημόσιο σύστημα κινδυνεύει να αντικατασταθεί ή να απορροφηθεί από την επαγγελματική ασφάλιση υπό την καθοδήγηση μάλιστα της Ε.Ε, σημειώνουμε τα ακόλουθα.

Τα συνταξιοδοτικά συστήματα έχουν αναπτυχθεί ως εθνικά συστήματα, τα οποία σε πολλά κράτη μέλη χρηματοδοτούνται κατά ένα αρκετά μεγάλο μέρος βάσει της διαδικασίας της αναδιανομής. Δεδομένου ότι η διαδικασία αυτή βασίζεται σε εθνικές συμφωνίες γενεών, η δράση της κοινότητας περιορίζεται από την αρχή της επικουρικότητας. Η κοινοτική νομοθεσία δεν επιτρέπεται να μεταβάλει άμεσα την διάρθρωση των εθνικών συνταξιοδοτικών συστημάτων, ούτε επιτρέπεται να θεσπισθούν κανόνες που θα έχουν ως αναπόφευκτη και έμμεση συνέπεια μια τέτοια διαρθρωτική μεταβολή. Η οργάνωση της κοινωνικής πρόνοιας και των συνταξιοδοτικών καθεστώτων υπάγεται στην αποκλειστική αρμοδιότητα των κρατών μελών. Η επιλογή μεταξύ καθεστώτων σε διανεμητική βάση και κεφαλαιοποιητική, η εξισορρόπηση των δύο καθεστώτων και η προώθηση της μιας ή της άλλης μορφής αποτελούν αποφάσεις για τις οποίες τα κράτη έχουν αποκλειστική ευθύνη³⁴.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αναγνωρίζει ότι το δημόσιο σύστημα κοινωνικής προστασίας κατέστησε δυνατή την διασφάλιση κατάλληλου βιοτικού επιπέδου και τον περιορισμό της φτώχειας στα περισσότερα κράτη μέλη. Και αναγνωρίζει επίσης

³⁴ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής: "Προς μία ενιαία αγορά για τις επικουρικές συντάξεις - Αποτελέσματα των διαβουλεύσεων σχετικά με το Πράσινο Βιβλίο για τις επικουρικές συντάξεις στην Ενιαία Αγορά" (COM(1999) 134 - C5-0135/1999 - 1999/2131(COS)) Συνοπτικά πρακτικά της 13/04/200, Οριστική έκδοση, A5-0053/2000 παρ.Γ.

ότι, το σύστημα αυτό αποτελεί έκφραση της κοινωνικής αλληλεγγύης μεταξύ των γενεών των διαφόρων λαών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ότι, το μοντέλο αυτό πρέπει να παραμείνει ο ακρογωνιαίος λίθος του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης στην Ευρωπαϊκή Ένωση.³⁵

Το δημόσιο σύστημα έχει τη δική του αξία. Βασίζεται στην καθολική αλληλεγγύη του οργανωμένου κράτους και απαντά σε δικούς του αξιακούς κώδικες (κοινωνικός αποκλεισμός, δίκτυ προστασίας, εγγυημένο κατώτατο όριο, καθολικές παροχές υγείας και καλύπτει συγκεκριμένες και ειδικές ανάγκες κατηγορίας πολιτών).

Ο πρώτος πυλώνας θα παραμείνει πρώτος και βασικός πυλώνας ασφάλισης σε όλες τις χώρες της ΕΕ και στην Ελλάδα. Γιατί στον πυλώνα αυτό έχει στηριχτεί το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο.

Η αξία του δημοσίου συστήματος κοινωνικής ασφάλισης δεν αμφισβητείται ούτε μπορεί να υποκατασταθεί από την επαγγελματική. Το ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο δεν κινδυνεύει. Μπορεί να υποχωρεί ως προς το ύψος των παροχών και το εύρος αλλά δεν αμφισβητείται η αξία του και η συμβολή του στην ευημερία των πολιτών και ο ρόλος του στην κοινωνική συνοχή.

Όταν στην κοιτίδα της ελεύθερης αγοράς και της ιδιωτικής πρωτοβουλίας στις ΗΠΑ εισάγονται μεταρρυθμίσεις υπέρ του κοινωνικού κράτους και ενισχύεται το δημόσιο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης (δηλώσεις νέου Προέδρου Barack Hussein Obama) γίνεται αντιληπτό το μέγεθος της αναγκαιότητας και η σπουδαιότητα του στην ευημερία των πολιτών.

Τα δημόσια συστήματα του πρώτου πυλώνα και του δεύτερου δεν είναι αντίπαλοι. Δεν αντιστρατεύονται τα μεν τα δε. Συμπορεύονται, συνυπάρχουν.

Αντί επιλόγου.

Συμπερασματικά και στα ερωτήματα που τέθηκαν στην αρχή της εισήγησης οι απαντήσεις που προκύπτουν είναι ακόλουθες:

Στο ερώτημα: αν η επαγγελματική ασφάλιση αποτελεί την λύση του ασφαλιστικού προβλήματος ;

Η απάντηση είναι ότι η επαγγελματική ασφάλιση, τα κεφαλαιοποιητικά συστήματα εν γένει δεν μπορούν από μόνα τους να αποτελέσουν τη λύση του ασφαλιστικού ζητήματος. Είναι ένα κλειδί³⁶ αντιμετώπισης του ασφαλιστικού ζητήματος και θωράκισης των δικαιωμάτων των εργαζομένων. Είναι μια αναγκαιότητα.

Στο ερώτημα: Η επαγγελματική ασφάλιση αποτελεί την εναλλακτική λύση του δημοσίου συστήματος ; Η απάντηση είναι διπλή :

Η επαγγελματική δεν αποτελεί εναλλακτική λύση της κύριας ασφάλισης, αποτελεί συμπληρωματική λύση, που πρέπει να λειτουργεί παράλληλα και ταυτόχρονα με την κύρια ασφάλιση και τους κλάδους υγείας.

Αποτελεί όμως την εναλλακτική λύση της επικουρικής ασφάλισης³⁷, των εφάπαξ παροχών, των ειδικών κατηγοριών εργαζομένων και των απασχολούμενων στα βαρέα και ανθυγιεινά³⁸ και στις νέες μορφές απασχόλησης.

³⁵ Βλ.αν. Σχέδιο Έκθεσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής: «Προς μία ενιαία...», Αιτιολογική έκθεση παρ.Γ.

³⁶ Joint Report on Social Protection and Social Inclusion 2008, ΣΕΛ.10 European Commission, 2008, http://ec.europa.eu/employment_social/spsi/joint_reports_en.htm#2008, -Pension Markets in Focus, OECD, December 2008, Issue 5, ΣΕΛ.9,10. <http://oecd.org>

³⁷ Βλ. Άρτεμις Αναγνώστου-Δεδούλη, «Σκέψεις για το ασφαλιστικό ζήτημα», ΕΔΚΑ Ιουλίου 2007 σελ.497, Νεκτάριος Μιλτιάδης, «Ασφαλιστική μεταρρύθμιση με συναίνεση και διαφάνεια» Εκδόσεις

Τι κενό καλύπτει του δημόσιου συστήματος.

Την εισαγωγή του κεφαλαιοποιητικού συστήματος ώστε μέσα από ένα μικτό σύστημα οικονομικής λειτουργίας να επιτυγχάνεται εξισορρόπηση των οικονομικών απωλειών των ασφαλιστικών συστημάτων.

Ποιες οι προοπτικές του στην Ελλάδα;

Με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο και την ισχύουσα δομή του ασφαλιστικού συστήματος μόνο συμπληρωματικό-επιπρόσθετο ρόλο στην επικουρική και στις παροχές υγείας μπορεί να έχει και αυτό μόνο σε κατηγορίες εργαζομένων με υψηλές αποδοχές.

Το μέλλον του θεσμού των επαγγελματικών ταμείων εξαρτάται κατά ένα μεγάλο μέρος από την αποδοχή του από την κοινωνία, η οποία επί του παρόντος μένει διστακτική και αμφίθυμη να κινηθεί προς αυτή τη κατεύθυνση επηρεασμένη αρνητικά και από τις εξελίξεις του χρηματοπιστωτικού συστήματος και την βαθειά εδραιωμένη πεποίθηση ότι το κράτος σε κάθε περίπτωση είναι ο καλλίτερος εγγυητής των συμφερόντων του. Το μεγαλύτερο βάρος και ευθύνη έχουν όμως οι πολιτικές ηγεσίες, οι οποίες οφείλουν να προγραμματίσουν και να εκπονήσουν επιχειρησιακά σχέδια εξόδου από την κρίση του ασφαλιστικού, στα οποία να εντάξουν και την επαγγελματική ασφάλιση. Ο «φάκελος ασφαλιστικό³⁹» παραμένει ανοικτός, γιατί ο τελευταίος νόμος 3655/08 δεν έλυσε το πρόβλημα. Μια νέα μεταρρύθμιση είναι προ των πυλών.

Σε αυτό το ενδεχόμενο ο πολιτικός σχεδιασμός, η πολιτική βούληση η συναίνεση των κοινωνικών εταίρων για την ένταξη, το βαθμό και τον τρόπο ένταξης του κεφαλαιοποιητικού συστήματος στο ισχύον σήμερα διανεμητικό με παράλληλη προσπάθεια ενημέρωσης των πολιτών θα αποτελέσει μια «γενναία» απόφαση αντιμετώπισης των προβλημάτων του ασφαλιστικού που προϋποθέτει μακρό χρόνο προετοιμασίας και προεργασίας.

Παπαζήση, 2008, Γιαννίτση Τάσου, «*Το Ασφαλιστικό (ως ορφανό πολιτικής) και μια διέξοδος*», εκδόσεις ΠΟΛΙΣ, 2007,

³⁸ Αρτεμης Αναγνώστου-Δεδούλη, «*ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ = ΝΕΟ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ*», βλ.πρακτικά ημερίδας της 5^{ης} Μαρτίου 2008 στον παρόντα τόμο και στην ηλεκτρονική διεύθυνση, www.epkodi.gr, -Νεκτάριος Μιλτιάδης, «*Ασφαλιστική μεταρρύθμιση με συναίνεση και διαφάνεια*» Εκδόσεις Παπαζήση, 2008, σελ.127 επ., -Τήνιος Πλάτων «*Πως Θα πληρωθούν οι συντάξεις; Μία νέα πρόταση για την Κοινωνική ασφάλιση*» Κοινωνία, Οικονομία και Υγεία, 4,1995,σελ.97-106

³⁹ Βλ.: Καλικούρδη Παναγιώτα «*Το ασφαλιστικό στην Ελλάδα: «Ο φάκελος παραμένει ανοικτός*» που έχει δημοσιευτεί στην ιστοσελίδα της Ένωσης για την Προάσπιση των Κοινωνικών Δικαιωμάτων www.epkodi.gr.

ⁱ Η ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΣΤΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΙΚΩΝ ΠΑΡΟΧΩΝ (ΙΟΡΠ) ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ-ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (συλλογή στοιχείων Παν.Καλικούρδη, Δ/ση Επαγγελματικής Ασφάλισης)

ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΙΚΩΝ ΠΑΡΟΧΩΝ		
A/A	ΧΩΡΑ	ΕΠΟΠΤΙΚΗ ΑΡΧΗ
1	ΑΥΣΤΡΙΑ	Financial Market Authority (FMA) , ανεξάρτητη, αυτόνομη αρχή ως ΝΠΔΔ υπό την εποπτεία του Ομοσπονδιακού Υπουργείου Οικονομικών
2	ΒΕΛΓΙΟ	Banking, Finance and Insurance Commission (CBFA) αυτόνομος και αυτοχρηματοδοτούμενος δημόσιος θεσμός
3	ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	Financial Supervision Commission , εξειδικευμένο σώμα ανεξάρτητο από την εκτελεστική εξουσία με υποχρέωση λογοδοσίας στο Κοινοβούλιο
4	ΓΑΛΛΙΑ	l'Autorité de contrôle des assurances et des mutuelles (ACAM) Αποτελεί συγχώνευση της <i>Commission de contrôle des assurances (CCA)</i> και της <i>Commission de contrôle des mutuelles et des institutions de prévoyance (CCMIP)</i> , που έγινε το 2005. Λειτουργεί ως δημόσια ανεξάρτητη αρχή. Στη σύνθεση του 9μελούς Διοικητικού Συμβουλίου υπάγονται ο Πρόεδρος που διορίζεται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, ο Διοικητής της Τράπεζας της Γαλλίας, ενώ τα λοιπά μέλη διορίζονται με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομικών και του Υπουργού Ασφάλειας και Αλληλεσφάλειας.
5	ΓΕΡΜΑΝΙΑ	Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht –BAFIN (Federal Financial Supervisory Authority) , ανεξάρτητος δημόσιος θεσμός υπό την νομική και τεχνική επίβλεψη του Ομοσπονδιακού Υπουργείου Οικονομικών. Ιδρύθηκε το 2002 και είναι ανεξάρτητο από τον ομοσπονδιακό προϋπολογισμό, καθώς χρηματοδοτείται από εισφορές των φορέων που εποπτεύει.
6	ΔΑΝΙΑ	Finanstilsynet (FSA) αρχή υπό την ευθύνη του Υπουργείου Οικονομικών και Επιχειρηματικών Υποθέσεων (τα οποία συγχωνεύτηκαν το 2001)
7	ΕΛΛΑΔΑ	<ul style="list-style-type: none"> • Εθνική Αναλογιστική Αρχή, ανεξάρτητη διοικητική αρχή με διοικητική αυτοτέλεια ,η οποία πραγματοποιεί έλεγχο οικονομικής λειτουργίας και βιωσιμότητας στα ταμεία επαγγελματικής ασφάλισηςσε σχέση με το πρόγραμμα παροχών και επενδύσεων. • Διεύθυνση Επαγγελματικής Ασφάλισης της Γενικής Γραμματείας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας.Πραγματοποιεί εποπτεία και έλεγχο νομιμότητας στα ταμεία επαγγελματικής ασφάλισης.
8	ΕΣΘΟΝΙΑ	Financial Supervisory Authority , υπηρεσία της Τράπεζας της Εσθονίας με αυτόνομες αρμοδιότητες και ξεχωριστό προϋπολογισμό. (Ιδρύθηκε το 2002, οπότε συγχωνεύτηκαν οι αρμοδιότητες των Easti Pank's Banking Supervision Authority και Ministry of Finance's Insurance Supervision Authority and Securities Inspectorate.)

9	ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	Pensions Regulator , όλα τα μέλη του Δ.Σ. διορίζονται από το Υπουργείο Εργασίας και Συντάξεων. (Ιδρύθηκε με Νόμο ο 2004 αντικαθιστώντας την OPRA, η οποία είχε πιο περιορισμένες δραστηριότητες και άρχισε να λειτουργεί το 2005).
10	ΙΡΛΑΝΔΙΑ	Pensions Board , νομοθετημένο σώμα, του οποίου όλα τα μέλη διορίζονται από τον Υπουργό Κοινωνικών, Κοινοτικών και Οικογενειακών Υποθέσεων. Έχει αντιπροσωπευτική 16μελή σύνθεση αποτελούμενη από αντιπροσώπους που προτείνουν σωματεία εργαζομένων και εργοδοτών, την Κυβέρνηση, τα ασφαλιστικά ταμεία, τις διαχειριστικές εταιρίες και τα επαγγελματικά ταμεία.
11	ΙΣΠΑΝΙΑ	Directorate General of Insurance and Pension Funds , διοικητικό σώμα εξαρτώμενο από το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών εξελίσσοντας την βασική δομή του Υπουργείου.
12	ΙΤΑΛΙΑ	Commissione di Vigilanza sui Fondi Pensione , διοικητική αρχή, τα μέλη της οποίας διορίζονται με πρόταση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Πολιτικών από κοινού με τον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών. Υποχρεούται να υποβάλει έκθεση των δράσεών της στον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Πολιτικών και έπειτα στο Κοινοβούλιο.
13	****ΚΥΠΡΟΣ	Εποπτική Αρχή Επαγγελματικών Συνταξιοδοτικών Ταμείων στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων
14	ΛΕΤΤΟΝΙΑ	Financial and Capital Market Commission , ανεξάρτητος και αυτόνομος δημόσιος θεσμός. Ο Πρόεδρος του Δ.Σ., που διορίζεται από το Κοινοβούλιο -μετά από πρόταση του Διοικητή της Τράπεζας της Λεττονίας και του Υπουργού Οικονομικών-, διορίζει και παύει τα άλλα μέλη του Συμβουλίου μαζί με τον Διοικητή της Τράπεζας της Λεττονίας και τον Υπουργό Οικονομικών.
15	ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	Insurance Supervisory Commission , υπαγόμενο στο Υπουργείο Οικονομικών
16	ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	Commission de Surveillance du Secteur Financier ,
17	ΜΑΛΤΑ	Malta Financial Services Authority (MFSA) , αυτόνομος δημόσιος θεσμός που λογοδοτεί στο Κοινοβούλιο. Από το 2002 ανέλαβε το έργο της Central Bank of Malta, της Malta Stock Exchange και της Malta Financial Services Centre αποτελώντας πλέον τον μοναδικό ρυθμιστή των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Το Δ.Σ. διορίζεται από τον Πρωθυπουργό.
18	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	De Nederlandsche Bank , δημόσιο νομικό πρόσωπο, συγχωνεύτηκε (το 2004) με την Εποπτική Αρχή για τις Συντάξεις και Ασφάλειες (Pension and Insurance Supervisory Authority) και διατήρησε το όνομά της. Τα μέλη του Δ.Σ. διορίζονται από τον Βασιλιά.

19	ΟΥΓΓΑΡΙΑ	Hungarian Financial Supervisory Authority , δημόσια υπηρεσία. Ο Πρόεδρος του Δ.Σ. προτείνεται από τον Πρωθυπουργό και εκλέγεται από το Κοινοβούλιο. Τα λοιπά μέλη προτείνονται από τον Πρωθυπουργό και διορίζονται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.
20	ΠΟΛΩΝΙΑ	Polish Financial Supervision Authority , αρχή υπό την εποπτεία του Προέδρου του Υπουργικού Συμβουλίου, ο οποίος διορίζει τον Πρόεδρο ου Δ.Σ.. Στη σύνθεση του Δ.Σ. ως μέλη είναι ο αντιπρόσωπος του Υπουργού Οικονομικών, ο Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικής Πολιτικής, ο πρώτος αντιπρόεδρος της Εθνικής Τράπεζας Πολωνίας και ο αντιπρόσωπος του Προέδρου της Πολωνικής Δημοκρατίας. Ιδρύθηκε το 2006, αντικαθιστώντας την Insurance and Pension Funds Supervisory Commission και την Securities and Exchange Commission.
21	ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	Instituto de Seguros de Portugal (ISP) , το Δ.Σ. διορίζεται από Υπουργό Οικονομικών
22	ΡΟΥΜΑΝΙΑ	Comisia de Supraveghere a Sistemului de Pensii Private (Private Pension System Supervision Commission) , εξειδικευμένη, αυτόνομη δημόσια αρχή υπό τον άμεσο έλεγχο του Ρουμανικού Κοινοβουλίου. Ιδρύθηκε το 2005, τα μέλη του Δ.Σ. του προτείνονται από το Κοινοβούλιο. Ο προσωρινός Γενικός Διευθυντής το 2005 προτάθηκε από τον Υπουργό Απασχόλησης, Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Οικογένειας με την συγκατάθεση του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου.
23	ΣΛΟΒΑΚΙΑ	Naroda banka Slovenska (National Bank of Slovenia) , ανεξάρτητη κεντρική τράπεζα που ιδρύθηκε το 1993. Ο πρόεδρος και Αντιπρόεδρος του Δ.Σ. διορίζονται από τον Πρόεδρο της Σλοβακικής Δημοκρατίας κατόπιν πρότασης της Κυβέρνησης και έγκρισης του Εθνικού Συμβουλίου της Σλοβακικής Δημοκρατίας, ενώ τα λοιπά μέλη διορίζονται από την Κυβέρνηση με πρόταση του Διοικητή της Εθνικής Τράπεζας της Σλοβενίας.
24	ΣΛΟΒΕΝΙΑ	<ul style="list-style-type: none"> • Ministry of Labour, Family and Social Affairs αναλαμβάνει μόνο την αδειοδότηση -έγκριση του ταμείου και την προστασία των δικαιωμάτων των εργαζομένων. • Tax Administration: εποπτική αρχή για τα φορολογικά των ταμείων • Insurance Supervision Agency, ανεξάρτητο νομικό πρόσωπο, του οποίου Δ.Σ. (Council of Experts) τα μέλη διορίζονται από την Κυβέρνηση. Λογοδοτεί στην Εθνική Συνέλευση, ελέγχεται οικονομικά από το Ελεγκτικό Συνέδριο. Ιδρύθηκε και λειτουργεί από το 2000 και εποπτεύει τα Pension and Insurance Companies. • Securities Market Agency: ανεξάρτητος οργανισμός ως εποπτική αρχή για τα Mutual Pension Funds. Ιδρύθηκε το 1994 και λογοδοτεί ετησίως στο Εθνικό Κοινοβούλιο. Τα μέλη διορίζονται και παύονται από την Κυβέρνηση και προτείνονται από τον Υπουργό Οικονομικών.

25	ΣΟΥΗΔΙΑ	Finansinspektionen , δημόσια αρχή, τα μέλη της οποίας διορίζονται από την Κυβέρνηση. Σημαντική αρμοδιότητα να συμπληρώνει την τρέχουσα νομοθεσία εισάγοντας ρυθμίσεις και γενικές κατευθυντήριες γραμμές που ενσωματώνονται στον Ρυθμιστικό Κώδικά της, ενώ ελέγχει κατά πόσο οι εποπτευόμενοι φορείς τηρούν τόσο τους νόμους όσο και αυτές τις ρυθμίσεις της Αρχής.
26	ΤΣΕΧΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ	Czech National Bank , ανεξάρτητο σώμα που εποπτεύει εκτός από τα επαγγελματικά ταμεία (pension funds), τον τραπεζικό τομέα, την αγορά κεφαλαίου, τα πιστωτικά ιδρύματα και τους θεσμούς ηλεκτρονικού χρήματος.
27	ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	Insurance Supervisory Authority , υπάγεται στο Υπουργείο Κοινωνικών Υποθέσεων και Υγείας (τα μέλη του Δ.Σ. διορίζονται από τον Υπουργό), αλλά διαθέτει ανεξαρτησία στην λήψη αποφάσεων.

ii

Με το υπ' αριθμ.1061032/1237/A0013/21-10-2002 έγγραφο του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών

A. Φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων

Σύμφωνα με την περ. β της παρ. 1 του άρθρου 8 του Κ.Φ.Ε. (ν. 2238/1994), **από το συνολικό εισόδημα του φορολογούμενου εργαζόμενου αφαιρείται και το ποσό των καταβαλλομένων εισφορών στις περιπτώσεις προαιρετικής ασφάλισής τους σε ταμεία που έχουν συσταθεί με νόμο.**

Δεδομένου ότι η υπαγωγή στην ασφάλιση των ταμείων που συνιστώνται με βάση τα άρθρα 7 και 8 του ν. 3029/02 είναι προαιρετική, **από το συνολικό εισόδημα των φορολογούμενων εργαζομένων που θα επιλέξουν να υπαχθούν στην ασφάλιση των Τ.Ε.Α., εκπίπτει το ποσό των καταβαλλομένων ασφαλιστικών τους εισφορών προς τα ταμεία αυτά.**

B. Φορολόγηση των επιχειρήσεων που καταβάλλουν εργοδοτικές εισφορές στα Τ.Ε.Α.

Από τα ακαθάριστα έσοδα των επιχειρήσεων εκπίπτουν τα ποσά των εισφορών που καταβάλλουν οι επιχειρήσεις (ως εργοδότες) στα Τ.Ε.Α., όπως ορίζεται στο καταστατικό τους, καθόσον μετά την απόφαση των επιχειρήσεων για καταβολή εργοδοτικών εισφορών στο ταμείο, αυτή καθίσταται υποχρεωτική.

Γ. Φορολογία εισοδήματος Τ.Ε.Α. (νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα)

Με βάση την παρ. 2 του άρθρου 101 του ν.2238/1994 **τα ν.π.ι.δ. μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα υπόκεινται σε φόρο εισοδήματος.**

Σύμφωνα με την περ. ε της παρ. 1 του άρθρου 99, **αντικείμενο φόρου για τα ν.π.ι.δ. μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα είναι το προκύπτον στην**

ημεδαπή ή αλλοδαπή καθαρό εισόδημα μόνο από την εκμίσθωση οικοδομών ή γαιών, καθώς και από κινητές αξίες.

Με βάση την περ. γ της παρ. 1 του άρθρου 109 του ν. 2238/1994, τα νομικά πρόσωπα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα φορολογούνται με συντελεστή 35% για τα εισοδήματα που αποκτούν από την εκμίσθωση οικοδομών και γαιών.

Δ. Φορολόγηση παροχών

Για τη φορολόγηση των παροχών που χορηγούν τα ΤΕΑ στους δικαιούχους παροχών δεν γίνεται καμία αναφορά στο σχετικό έγγραφο του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών.

***Πάντως, σύμφωνα με το 1081201/1363/Α0012/12-8-1992 έγγραφο του Υπουργείου Οικονομικών δεν θεωρείται εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες και δεν υπόκειται σε φόρο η παροχή που καταβάλλεται εφάπαξ από τα Ταμεία Προνοίας και λοιπούς ασφαλιστικούς οργανισμούς στους ασφαλισμένους ή τις οικογένειές τους (περ.γ' παρ.3 του άρθρου 40 του ν.δ. 3323/1955).*